

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav jižní a centrální Asie

Mongolistika

Bakalářská práce

Rebeka Prachařová

Současná výtvarná scéna v Ulánbátaru

**Průzkum výtvarné scény v Ulánbátaru a vybrané aspekty
současného mongolského malířství**

Contemporary Art in Ulaanbaatar

**Research of the art scene in Ulaanbaatar and chosen aspects
of mongolian contemporary painting**

Praha, 2012

Vedoucí práce: PhDr. Alena Oberfalzerová, Ph.D.

Děkuji vedoucí práce PhDr. Aleně Oberfalzerové, Ph.D. za cenné připomínky, rady a metodické vedení práce.

*Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně,
že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu
a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia
či k získání jiného nebo stejného titulu.*

V Praze dne...

Anotace

Bakalářská práce se zabývá průzkumem výtvarné scény v Ulánbátaru, zaměřuje se na malířství a podává analýzu jeho současného stavu. Nejprve stručně popisuje dějiny mongolského malířství od 16. století a vznik tradičního mongolského malířství. Následující dvě kapitoly se soustředí na popis ulánbátarské malířské scény prostřednictvím devíti umělců. Určí hlavní žánry a náměty soudobých výtvarných děl. Práce je doplněna informacemi o institucích a sdruženích současných malířů v Ulánbátaru. Závěr práce srovnává historické vlivy na současnou tvorbu, paralely s evropským moderním malířstvím a současné tendence ulánbátarských malířů.

Klíčová slova

malíř
malířství tibetského buddhismu
moderní umění
Mongolsko
náměty obrazů
současná výtvarná scéna
SUIS – Mongolská státní univerzita umění a kultury
tradiční mongolské malířství – *mongol zurag*
Ulánbátar
umělecké styly
výstavní prostory
výtvarné dílo
výtvarný směr
výtvarné umění

Annotation

The B. A. thesis deals with research of the art scene in Ulaanbaatar, specializes in painting and presents an analysis of its current condition. At the beginning it briefly describes the history of Mongolian painting since the 16th century and the origin of the traditional Mongolian painting. The following two chapters focus on the description of the painting scene of Ulaanbaatar through nine artists. They define the main genres and topics of contemporary works of art. The thesis is supplemented with the information about institutions and associations of the contemporary artists in Ulaanbaatar. The ending of the thesis compares historical influences on the contemporary creation, parallels with the modern European painting and current tendencies of the painters of Ulaanbaatar.

Key words

art movement

art style

artist

artwork

contemporary art scene

exhibition areas

fine art

modern art

Mongolia

painting of Tibetan buddhism

SUIS – Mongolian University of Art and Culture

themes of paintings

traditional Mongolian painting – *mongol zurag*

Ulaanbaatar

Obsah:

0. Úvod	7
0. 1. Uvedení do problematiky.....	7
0. 2. Cíle bakalářské práce	8
0. 3. Dosavadní výzkum na poli současného mongolského umění.....	8
1. Teoretická východiska	10
1. 1. Sběr materiálu a metoda práce.....	10
1. 2. Struktura bakalářské práce.....	11
1. 3. Poznámky, transliterace, překlady.....	12
2. Dějiny mongolského malířství od 16. století	13
2. 0. Úvod.....	13
2. 1. Mongolské malířství 16.–20. století	13
2. 2. Malířství od socialistické revoluce (1921) po demokratický převrat (1990).....	23
2. 3. Závěrečné poznámky	28
3. Vybrané osobnosti a díla současného mongolského malířství	30
3. 0. Úvod.....	30
3. 1. Tradiční mongolské malířství (<i>Mongol zurag</i>)	32
3. 1. 1. <i>BADAM, Das'dondog</i>	34
3. 1. 2. <i>ENHNOMIN, Hundmaa</i>	35
3. 1. 3. <i>NARMANDAH, Cultem</i>	36
3. 2. Moderní malířství	37
3. 2. 1. <i>BATMO'NH, Darmaa</i>	38
3. 2. 2. <i>BULGAN, Yadamsuren</i>	40
3. 2. 3. <i>ENHZ'ARGAL, Cagaandari</i>	41
3. 2. 4. <i>GANBOLD, D.</i>	42
3. 2. 5. <i>NYAM-OC'IR, Oyunpurev</i>	43
3. 2. 6. <i>SOLONGO, Cegmid</i>	44
3. 3. Další směry	45
3. 3. 1. Krajinomalba.....	45
3. 3. 2. Portrét	47

4. Současné žánry a oblíbené náměty obrazů	49
4. 1. Žánry obrazů	49
4. 2. Náměty obrazů	49
4. 3. Kýč.....	52
5. Instituce a sdružení současných malířů.....	54
5. 1. Univerzita výtvarného umění.....	54
5. 2. Výstavní prostory	55
5. 2. 1. UMA (Union of Mongolian Artists)	55
5. 2. 2. Mongolská národní galerie moderního umění	56
(<i>Mongoliin u'ndesnii opc'in y'eiin uran zurgiin galerei</i>)	
5. 2. 3. Zanabadzarovo muzeum (<i>Zanabazriin muzei</i>)	56
5. 2. 4. Galerie Tsagaandarium	56
5. 2. 5. Design park (<i>Dizain park</i>)	57
5. 2. 6. Arts council of Mongolia (<i>Mongoliin urlagiin zo'vlol</i>),	57
“Young Leaders in Art”	
6. Závěr	58
6. 0. Úvodem	58
6. 1. Historické vlivy na současnou tvorbu	59
6. 2. Paralely s evropským moderním malířstvím	60
6. 3. Současné tendence ulánbátarských malířů.....	60
6. 4. Úplným závěrem	61
7. Bibliografie	63
7. 1. Seznam literatury	63
7. 2. Internetové odkazy.....	63
8. Seznam příloh.....	65
8. 1. Příloha A: Nejstarší umělecké památky na území Mongolska.....	66
8. 2. Příloha B: Brožura o tradičním mongolském malířství <i>Mongol zurag</i>	70
8. 3. Příloha C: Propagační leták k výstavě malíře <i>Ganbolda</i>	72
8. 4. Příloha D: Propagační materiál Mongolské státní galerie moderního umění	73

0. Úvod

0. 1. Uvedení do problematiky

Výtvarné umění jako odraz každodenního života provází od pradávna všechny kultury. Můžeme ho považovat za jednu ze základních složek při poznávání kultury určitého národa, neboť se v něm odráží historie, kulturní tradice a určitý specifický úhel nazírání daného národa na svět.

Téma výtvarného umění je v rámci české mongolistiky neprobádané a současné mongolské umění je málo prozkoumané i celosvětově. Má bakalářská práce by tak mohla být přínosem nejen pro další generace studentů mongolistiky, ale i pro zájemce o toto téma z řad kunsthistoriků a studentů umění.

Ve své práci se snažím o průzkum výtvarné scény v Ulánbátaru, zaměřuji se na malířství. Tak se odkrývá mongolská kultura z jiného náhledu než lingvistického, pohledem na svět očima mongolských umělců. Malířství vnímám, vedle sochařství, architektury a fotografie, jako jeden ze stěžejních pilířů výtvarného umění. Baleka ve svém výkladovém slovníku výtvarného umění o malířství říká: “Je jedním ze základních druhů výtvarného umění, který si dvourozměrnými prostředky přisvojuje skutečnost v jejích smyslových, sociálních, noetických, gnozeologických, filozofických ad. aspektech, a je zároveň jedním z nejúčinnějších způsobů individuální a společenské praxe lidí.” (Baleka 1997, str. 210)

Práce se prvořadě nezabývá mongolštinou jako komunikačním prostředkem, ale mongolským uměním jako vizuálním ztvárněním mongolské kultury. Předkládám čtenáři soubor obrazových předloh, které nesou významné rysy současného mongolského malířství. Pojem výtvarná scéna je velmi široký a zahrnuje v sobě mnoho odvětví; mimo malířství, sochařství, architekturu, fotografii, také grafický design, nová média, performance, graffiti a další. Nelze zkoumat veškeré oblasti výtvarného umění, práce se věnuje především ulánbátarské výtvarné scéně, malířství.

0. 2. Cíle bakalářské práce

V bakalářské práci si kladu za cíl podat výsledky průzkumu výtvarné scény v Ulánbátaru a představit vybrané aspekty současného mongolského malířství. Pátrám po jeho propojení s mongolským výtvarným uměním (malířstvím) od 16. století a rovněž si všímám západních vlivů moderního umění 20. století na situaci současné malířské scény v Mongolsku.

Ve své práci jsem především hledala odpovědi na otázku, jak vypadá výtvarná scéna v Ulánbátaru dvacet let po demokratické revoluci, se kterou se společnost otevřela západním vlivům. Ovlivnila tato skutečnost výrazným způsobem rozmach moderního umění? Existují paralely se západním malířstvím? Jak moc významný je proud klasického malířství a navazování na jeho tradice? Záleželo mi v první řadě na pátrání po spojitostech – chtěla jsem vytvořit stručný, avšak ucelený pohled na současnou výtvarnou scénu v Ulánbátaru, s podtržením některých zajímavých detailů, a nikoli se zabývat detailním rozbohem veškerého mongolského umění.

V historické části práce jsem vytvořila stručný přehled významných malířských památek na území Mongolska, i s jejich vyobrazeními, od 16. století po demokratickou revoluci v roce 1990. V přílohách navíc uvádím obrazové předlohy nejstarších uměleckých památek na území Mongolska (příloha A). Cílem této části práce bylo představit malířství tibetského buddhismu, které mělo v Mongolsku více než čtyři staletí přední místo a výrazně ovlivnilo malířskou scénu. Také jsem zde pátrala po vývojové linii výtvarného stylu *mongol zurag* (tj. mongolské tradiční malířství).¹

Nekladla jsem si za cíl vytvořit práci ani vyčerpávající, ani definitivní, ale napsat průkopnickou studii o tomto málo známém tématu, a tak přesvědčit další mongolisty a teoretiky umění, že toto zajímavé téma zasluhuje pozornost.

0. 3. Dosavadní výzkum na poli současného mongolského umění

Při psaní bakalářské práce jsem narazila na obtíže s nedostatkem literatury, která by se věnovala současnému mongolskému umění. V České republice byla kniha, zabývající se tímto tématem, naposledy publikována v roce 1961. V ruském jazyce jsem mohla čerpat z několika knih zabývajících se mongolským výtvarným uměním, zejména jsem využívala publikace od mongolského autora *Cultema*, který se podrobně věnuje mongolskému umění ve svých třech knihách. Tyto zdroje mi však posloužily pouze při psaní historické části práce, neboť tituly končí v období 20. století. Navíc informace z poslední historické dekády jsou pravděpodobně nepřesné a ovliv-

1) Dále jen *mongol zurag*.

něné socialistickou propagandou, neboť se jedná o díla vydaná před pádem komunistického režimu. V encyklopediích o světovém malířství je téma mongolského umění zcela opomíjené. Vycházela jsem proto i z teoretických pramenů o světovém výtvarném umění, podle kterých jsem sama určovala výtvarné směry v současném mongolském umění.

Cenným zdrojem mi byla kniha výtvarného spolku Union of Mongolian Artists (UMA),² vydaná v roce 2010, kterou mi doporučil ředitel Institutu výtvarného umění (*Du'rsleh Uurlagiin Surguuli*)³ na Mongolské státní univerzitě umění a kultury (*SUIS - Mongol Ulsiin Soyol Uurlagiin Ih Surguuli*)⁴ *Bumandorz*. Získala jsem tak unikátní materiál pro svoji bakalářskou práci. Knihu se mi podařilo zakoupit při studijním pobytu v Ulánbátaru v zimě roku 2010 a dovézt do České republiky, možná jako doposud jediný exemplář.

2) Dále jen UMA.

3) Dále jen Institut výtvarného umění.

4) Dále jen SUIS.

1. Teoretická východiska

1. 1. Sběr materiálu a metoda práce

Má osobní záliba ve výtvarném umění obecně a znalosti o světovém výtvarném umění, získané při středoškolských studiích, mě přivedly k myšlence se touto dostatečně neprobádanou oblastí blíže zabývat. Při svém studijním pobytu v Ulánbátaru v zimě roku 2010 jsem měla možnost provádět terénní výzkum skrze desítky výstav současných umělců v tamějších galeriích a muzeích. Znalosti mongolského jazyka a zejména mongolské kultury a historie mi přitom byly v mnoha směrech nápomocny, obzvláště k uchopení a lepšímu porozumění námětů obrazů a určování historických vlivů v současné tvorbě.

Významnou část zdrojů tvoří obrazové předlohy výtvarných děl současných ulánbátarských umělců, získané během studijní stáže. Jedná se o mé vlastní fotografie, informační materiály získané v galeriích nebo výtvarná díla z knihy Union of Mongolian Artists. Dále jsem jako zdroj využívala informace z internetu a obrazové předlohy z internetových galerií. V historické části jsem čerpala z několika knih, které se týkají dějin mongolského umění.

Vzhledem k tomu, že se v práci zabývám výtvarným uměním, zdálo se mi praktické uvádět obrazové materiály přímo do textu, nikoli až na konec práce do příloh. Čtenář tak získá jasnou vizuální představu o uváděných informacích a není vytrhován z kontextu případným listováním na konec práce. Reprodukce v kapitole Dějiny mongolského malířství od 16. století (kap. 2.) jsou, pokud není uvedeno jinak, převzaty z publikací od *Cultema*.

Jako vymezení pojmu současná výtvarná scéna jsem zvolila rok 1990, kdy v Mongolsku proběhla demokratická revoluce, která napomohla sekularizaci mongolského umění - umění tak přestává nést ideologické znaky (socialismus) a dřívější náboženské znaky (tibetský buddhismus), a snaží se zaujmout vztah k tématům moderní společnosti. Všechna výtvarná díla, která uvádím v kapitole o vybraných osobnostech současného malířství, byla vytvořena po roce 1990. Obrazové předlohy ve třetí a čtvrté kapitole jsou, pokud není uvedeno jinak, reprodukovány z knihy Union of Mongolian Artists.

Současné výtvarné umění v Ulánbátaru jsem pro svou práci rozdělila to tří hlavních skupin - Tradiční mongolské malířství (*Mongol zurag*) a navazování na jeho tradice, Moderní malířství a Další směry, kam jsem zařadila krajinomalbu a portrét.

Vymezení pojmu moderní umění vysvětluji v kapitole o vybraných osobnostech současného malířství v podkapitole o moderním malířství (kap. 3. 2.). Při analýze výtvarných děl jsem se opírala o znalosti historie Mongolska a světových dějin umění. Skrze zřetelné vizuální podobnosti jsem obrazy porovnávala se směry západního moderního umění.

1. 2. Struktura bakalářské práce

Text práce jsem rozčlenila do osmi kapitol, které jsou číslovány od nuly od obsahu práce po přílohy, které jsou rovněž zahrnuty v číslování. V prvních dvou kapitolách se čtenář seznámí s úvodem a teoretickými východisky, které vedly ke vzniku bakalářské práce.

Následuje druhá kapitola, která zachycuje nejdůležitější body dějin mongolského malířství od 16. století po demokratický převrat (1990). Tuto kapitolu jsem uvedla proto, aby se čtenář mohl zorientovat v dějinách mongolského malířství, stručně se seznámil s uměním tibetského buddhismu a prostřednictvím těchto historických skutečností lépe pochopil různé vlivy na dnešní uměleckou tvorbu. V podkapitole Závěrečné poznámky (kap. 2. 3.) věnuji pozornost zasazení informací do širšího kontextu.

Hlavní část práce tvoří třetí a čtvrtá kapitola, kde se zabývám díly současných mongolských malířů a jejich analýzou. Kapitoly jsem rozdělila pro větší přehlednost na několik podkapitol. Třetí kapitolu jsem rozčlenila do tří podkapitol podle hlavních výtvarných směrů, které jsem si určila. V prvních dvou podkapitolách představuji vybrané osobnosti současné ulánbátarské scény, jejich profesní dráhu a některá díla, a v poslední podkapitole uvádím reprodukce krajinnomalby a portréty.

Ve čtvrté kapitole se věnuji analýze předložených děl. Určovala jsem hlavní malířské žánry současné tvorby, náměty obrazů a zmiňuji se o problematice kýče v mongolském malířství.

Jako doplnění výše zmíněných kapitol jsem pro ucelenost průzkumu současné výtvarné ulánbátarské scény zařadila na konec práce ještě pátou, doplňující kapitolu, která zevrubně nastiňuje situaci výtvarných vzdělávacích institucí, galerií a muzeí v Ulánbátaru.

Šestá kapitola obsahuje závěr a shrnutí výsledků práce. Následuje bibliografie, obsahující seznam použité a prostudované literatury a internetových odkazů. Na úplný konec práce jsou zařazeny obrazové přílohy.

1. 3. Poznámky, transliterace, překlady

Přepisy mongolských slov do latinky jsem prováděla na základě systému používaném v periodickém časopise *Mongolo-tibetica Pragensia*, vydávaném Ústavem Jižní a Centrální Asie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Zavedený systém transkripce je v současné podobě v užívání od roku 2003. Veškerá mongolská slova a vlastní jména vyskytující se v textu jsou transkribována, s výjimkou zavedených termínů jako např. Ulánbátar, chán, Bogdgegén atd. Z výše zmíněného periodika jsem vycházela rovněž v případě psaní poznámek a bibliografie.

Termíny v mongolštině a transkripce mongolských slov a vlastních jmen jsou od samotného textu oddělené kurzívou pro větší přehlednost práce. S ohledem na skutečnost, že bakalářská práce je psána v českém jazyce a jejím obsahem není lingvistický rozbor mongolštiny, popisky obrázků v historické části a názvy zobrazovaných vybraných výtvarných děl uvádím pouze v češtině. Činím tak pro jejich ucelenost a jednotnost, neboť jsem je překládala z několika jazyků - ruštiny, mongolštiny a angličtiny. Jejich uvedení v originále by nemělo pro práci význam.

2. Dějiny mongolského malířství od 16. století

2. 0. Úvod

Dějinám mongolského malířství od 16. století se ve své práci věnuji proto, abych poukázala na to, že v Mongolsku bylo více než čtyři staletí hlavním směrem ikonografické malířství, nesoucí znaky tibetského buddhismu. Umělci se malbou v evropském slova smyslu zabývají až od počátku 20. století. Informace jsem převážně čerpala ze tří knih od *Cultema*,⁵ který se mongolským uměním podrobně zabývá.

Do 16. století v Mongolsku nemůžeme sledovat jasnou osu vývoje malířství. Výtvarné umění bylo ovlivňováno složitými historickými okolnostmi. Nelze mluvit o uměleckých slozích, tak jak je chápeme v Evropě, v tomto období (1. tis. př. n. l.–16. st.) na území Mongolska docházelo především ke vstřebávání turkických, tibetských a čínských vlivů.⁶ Skutečný vývoj mongolského umění nastal spolu s druhou vlnou šíření buddhismu v 16. století za vlády Abataj chána. Ten založil klášter *Erdene zuu* (1586), který se stal centrem tibetského buddhismu v Mongolsku. Neméně k rozvoji buddhistického umění přispěl v 17. století *O'ndor' gegeen* a významný umělec *Zanabazar* a jeho žáci. Na jejich odkaz navázala tzv. Urginská škola na přelomu 18. a 19. století, jejíž malíři se věnovali i rozvíjení prostorové tvorby na pozadí náboženských děl. S přelomem 19. a 20. století postupně docházelo k uplatňování tvůrčí invence na pozadích obrazů a uvolňování náboženských témat. Až na počátku 20. století významný umělec *Šarav* položil základy mongolskému realismu. V 50. letech na něj navázali další malíři a vyvinuli specifický malířský styl *mongol zurag*.

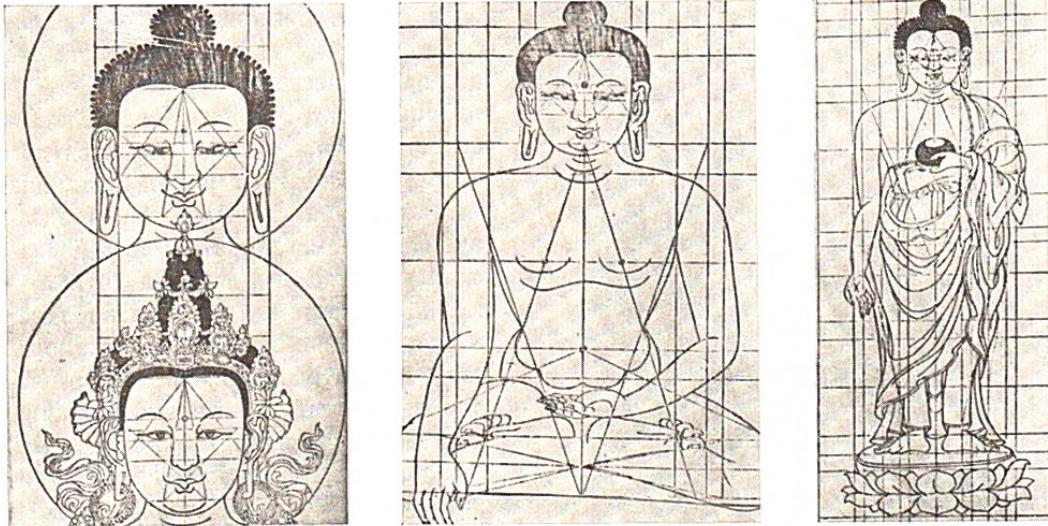
2. 1. Mongolské malířství 16.–20. století

Za vlády Abataj chána bylo umění v souvislosti s přijímáním tibetského buddhismu významně ovlivněno tibetskou školou a ikonografií. Při vytváření obrazů malíři museli dodržovat přesné postupy, pozice zobrazovaných a barvy. Například lidské tělo je zobrazováno pomocí devíti vertikálních, dvanácti horizontálních a šesti diagonálních linií. Obličej se rozděluje na čtyři horizontály - temeno, kraj vlasů, konec nosu a podbradek, které protínají dvě diagonály.⁷ Mongolští umělci se řídili centrální a východní tibetskou ikonografií.

5) Cultem (1982); Cultem (1984); Cultem (1986).

6) Přehled nejstarších uměleckých památek na území Mongolska viz. příloha A.

7) Zajímavé je, že buddhistický ikonografický kánon má velmi příbuzné rysy s evropským proporčním zobrazováním figury, které determinoval Leonardo Da Vinci a Albrecht Dürer. Srovnej viz. Cultem (1986, str. 15).

1. Ikonografický kánon

Do 17. století většinou nenalzáme zmínky o konkrétních autorech, díla byla často vytvořena „neznámým mistrem“, neboť tvorba umělců byla vnímána jako služba božstvům a měla přísná pravidla. Malíři se modlili jak před započatím, tak v průběhu tvorby samotné, a tvořili především anonymně.

V 17. století sílil vliv tibetské kultury a mongolští umělci si během uplynulého století naplno osvojili pravidla i techniku tibetské tvorby a dosáhli kvalit tibetských mistrů. Prostřednictvím náboženské doktríny, která v sobě zahrnovala všechny aspekty tvůrčího procesu, se mongolští mistři seznámili se složitým systémem zobrazování náboženských motivů, figur a s proporcionalitou. Na druhé straně přísné buddhistické kánony začaly časem překážet individuálním tvůrčím projevům a bránily malování výjevů z běžného života. Náměty obrazů tak byli hlavně Buddhové a bódhisattvové.⁸

Jisl o tvůrčích projevech v buddhistickém malířství říká: „Větší možnost pro uplatnění tvůrčí fantazie malíře a rozvinutí kompozice v pravém slova smyslu poskytují v obrazech krajinná pozadí se zákoutími u tekoucích řek, s horami, stromy, vodopády, ptáky a zvěří. A tam, kde jsou zobrazeny vyprávěcí scény, např. legendy ze života Buddhova nebo světců, je dána umělci tvůrčí volnost... Tu je figurám dovoleno otáčet se i do profilu, shlukovat se ve skupiny mezi sebou mluvící nebo společně svázané nějakým dějem. Celé vyprávění je pak rozděleno po ploše obrazu do epizod, ničím od sousedních výjevů neoddělených. Zde má malíř i větší příležitost uplatnit svůj cit pro skladbu barev i jejich valéry... Jen největší umělci se mohli se zdarem odvážit na takové vyprávěcí scény nebo původní ikony. Ostatní, méně tvořivě nadaní, avšak přesto technicky zruční malíři jen kopírovali staré vzory.“ (Jisl 1961, str. 22)

⁸ Podrobněji Cullem (1984, str. 90 - 91).

Nejvíce používanou malířskou technikou byla v 17. století malba temperou na plátno. Malíři si nejprve načrtli tužkou na papír předlohu, kterou na plátno přenášeli propichováním špendlíky. To bylo našepsované mléčnou vodkou smíchanou s lepidlem a křídovým prachem. Barvy si vyráběli hlavně z minerálních rud a často vytvářeli jasné a syté odstíny, přičemž hlavní roli na obrazech hrála červená barva.

Hlavní osobností mongolského výtvarného umění 17. století byl politický a náboženský vůdce Mongolska *O'ndoř gegeen Zanabazar*⁹ (1635–1723), přezdíváný Michelangelem Asie. Jeho největší přínos tkví v sochařství, neboť vytvořil velké množství soch, které dodnes zdobí mnoho klášterů v Ulánbátaru a po celé zemi. Většina jeho soch zobrazujících buddhistická božstva byla naštěstí uchráněna od ničení během Čojbalsanových represí, které vznikly na Stalinův popud ve 30. letech 20. století. *Zanabazar* měl velký talent, díky kterému i přes svazující pravidla kanonického zobrazování dokázal svým sochám vdechnout život a dokonce jeho obrazy působí prostorově.

Kromě rozsáhlého sochařského díla je umělci připisováno několik obrazů. Na jednom je vyobrazen *Zanabazar* s knihou a na druhém jeho matka. Ačkoli je technika portrétů dostatečně profesionální, je také možné, že obrazy vytvořili jeho žáci a nikoli samotný mistr.

Další obraz, o kterém se tvrdí, že jej namaloval *Zanabazar*, je Bílá Tára (Sitatara), i když také zde se vedou spory o autorství. Dílo se dochovalo do dnešní doby v mnoha kopiích. Dalo by se říci, že jeho namalování je pro malíře jistou uměleckou výzvou, a je možné, že mohlo být zkouškou pro vstup do *Zanabazarovy* školy.

9) Podrobněji o *Zanabazarovi* Cultem (1982, str. 6–10).

2. Zanabazar, „Portrét Zanabazara“, 17. století

3. Zanabazar, „Portrét Zanabazarovy matky“, 17. století

4. Zanabazar (?), „Bílá Tára (Sitatara)“, 17. století

5. Zanabazar (?), „Sita-tara“, přípravná kresba

Významným dílem poloviny 18. století je obraz Abataj chána od neznámého mistra. Dílo je přínosné zejména pro zajímavé detaily, např. figura chána drží v jedné ruce knihu a ve druhé vadžru. V pozadí díla můžeme pozorovat scény ze života Abataj chána, například stavbu chrámu *Erdene Zuu* nebo setkání chána s třetím dalajlámou Sonam - Gjacchem a další.

6. Neznámý autor, „Abataj chán“

V 19. st. se rozšířila tvorba textilních aplikací, kterou umělci používali k dosažení honosnějšího vzhledu. Obrazy vyšivali stříbrnými a zlatými nitěmi na hebvábí nebo brokát. Textilní obrazy tvoří jednu z osobitých součástí mongolského umění a svými uměleckými a estetickými kvalitami se vyrovnají malovaným obrazům.

7. Neznámý mistr urginské školy, „Buddha“, 19. st.

8. Neznámý mistr urginské školy, „Manz'us'ri“, 19. st.

Koncem 19. století a počátkem 20. století byly v Urze vytvářeny textilní aplikace obrovských rozměrů zobrazující buddhistická božstva. Svou okázalostí a leskem měly ohromit věřící. Jejich tvorba byla podporována bohatými šlechtici, kteří mezi sebou soutěžili, kdo si může si dovolit honosnější dílo.¹⁰

10) Srovnej viz. Cultem (1984, str. 103).

9. Neznámý autor, „Us'nis'avidz'aiya“

10. Neznámý autor, „Jedna z podob Yamy“

11. Neznámý autor, „Přinášení obětí božstvům“

Konec 19. století znamenal pro Mongoly narůstající tlak ze strany Číňanů a Mandžů. V zemi proto sílilo národní osvobozenécké hnutí, které v roce 1911 vyvrcholilo vyhlášením nezávislosti země v čele s Bogdgegenem. Čína (bývalá Mandžuská říše) tuto nezávislost odmítla akceptovat a snažila se Mongolsko udržet pod svojí nadvládou. Spory vyvrcholily socialistickou revolucí v roce 1921, kterou podpořil tehdejší Sovětský svaz. Politické a sociální proměny se odrazily i v umění.

Na přelomu 19. a 20. století malíři přestali malovat pouze ikonografické buddhistické obrazy a začali pracovat na obrazech se sociální tematikou. Zaznamenávali na nich hlavně společensky důležité události s velkým počtem lidí, například festival *Naadam*¹¹ a tanec *Cam*¹².

Díky uvolnění tematiky obrazů v mongolském malířství, mohl vyniknout neobyčejný malíř *Baldugiin Sarav* (1869–1939).¹³ Ten byl důležitý pro mongolskou tvorbu ze dvou důvodů. Svou malbou portrétů chánů položil základy realismu. A vytvořil zásadní, dodnes obdivované unikátní dílo „Jeden den v Mongolsku“, na které v 50. letech navazoval celý malířský směr *mongol zurag*.

Na začátku 20. století *Sarav* namaloval podle fotografií dva portréty, na prvním je osmý Bogdgegen (obr. č. 12), na druhém jeho žena (obr. č. 13). Díla jsou velmi realistická, téměř k nerozeznání od fotografií. Malíř spojil umění kánonu a zároveň objevil nové vyjádření rozměrů předmětů a hloubky obrazu. Tyto práce svědčí o změnách starých metod zobrazování člověka, *Sarav* položil základy realismu v mongolském malířství. I když kopíroval fotografii, přesto se snažil zachytit nejen vnější podobu, ale také charakter portrétovaného.

11) *Naadam* je tradiční festival v Mongolsku. Jinak také „*eriin gurvan naadam*“ neboli „tři mužské hry“. Tyto hry jsou mongolský zápas, jízda na koni a lukostřelba.

12) *Cam* je rituální tanec v rámci tibetského buddhismu.

13) Podrobněji o *Saravovi* Cullem (1984, str. 109–112).

12. S'arav, B., „Portrét 8. Bogdgegéna“, počátek 20. století

13. S'arav, B., „Portrét manželky 8. Bogdgegéna“, počátek 20. století

14. S'arav, B., „Slavnost kumysu“

15. Neznámý mistr urginské školy, „Letní rezidence“

Obrazy „Jeden den v Mongolsku“ (obr. č. 16) a „Slavnost kumysu“ (obr. č. 14) otevírají témata každodenního života. Malíř musel být výborný pozorovatel, neboť dokázal přenést na plátno chod běžného života do nejmenších detailů. Stylem malby navazuje na zobrazování pozadí náboženských maleb. Náboženské motivy ustupují námětům se sociální tematikou i mezi umělci urginské školy.

16. S'arav, B. „Jeden den v Mongolsku“

2. 2. Malířství od socialistické revoluce (1921) po demokratický převrat (1990)

Po vítězství socialistické revoluční skupiny roku 1921 začalo Mongolsko procházet drastickými sociálními, politickými i ekonomickými změnami. To se také odrazilo v radikálních změnách v umění. Začala éra umění socialistického realismu.

Nepodařilo se mi získat literaturu, která by se podrobně zabývala socialistickým realismem v mongolském malířství. Knihy o mongolském výtvarném umění, ze kterých jsem čerpala, byly vydané před demokratickým převratem, tudíž obsahují informace podřízené politické cenzuře a o diktátu socialistického realismu se v nich nepíše. Z dostupných obrazových materiálů je však patrné, že umělecká scéna v Mongolsku se plně přizpůsobila vzoru Sovětského svazu. To vedlo k devastaci původního mongolského umění tibetského buddhismu a tradičních metod jeho výuky. Kláštery byly ničeny a tamější náboženská díla likvidována.

O umění v socialistickém Rusku kunsthistorička A. Dempseyová píše: „Třemi hlavními zásadami socialistického realismu byly: stranickost, prezentace správné ideologie a srozumitelnost. Umělecká hodnota se určovala podle toho, jakou měrou dílo přispělo k budování socialismu. Práce, které tomuto cíli nepřispívaly, byly zakázány. Realismus, snadno pochopitelný pro široké vrstvy lidí, byl vyvoleným stylem. Nebyl to realismus ani tak kritický (jako v dílech sociálních realistů), spíše usměrňující a výchovný. Socialistický realismu měl oslavovat stát a vysokou úroveň nové beztřídní společnosti, budované sověty. Stát bedlivě sledoval témata i jejich umělecká ztvárnění.“ (Dempseyová, 2002, str. 168)

Na sjezdu Svazu sovětských spisovatelů v roce 1934 se ustanovilo, že umělecké zobrazení musí být v souladu s cílem ideologických změn a výchovy dělnictva. Tím byl v tom samém roce socialistický realismus vyhlášen za oficiální umělecký směr bývalého Sovětského svazu. Byly tak ukončeny spory, který z uměleckých směrů (figurativní¹⁴ nebo abstraktní) by nejhodněji sloužil pro revoluci. S moderním hnutím v Sovětském svazu bylo skoncováno. Od tohoto roku museli všichni umělci vstoupit do státního Svazu socialistických umělců a podřídit mu svou tvorbu.¹⁵

14) Jako figurativní umění označujeme veškeré umění, u kterého lze rozeznat znaky reálného předmětu.

15) Podrobněji o socialistickém realismu také Mráz (1988, str. 168); Baleka (1997, str. 336).

Domnívám se, že období od socialistické revoluce po demokratický převrat v Mongolsku je v kontextu výtvarného umění málo zmapované a jistě by bylo zajímavé zabývat se jeho podrobnějším rozbohem. Není však předmětem mé práce, a tak mu nebudu věnovat větší prostor. Čte- náři pro ilustraci předkládám několik obrazů z internetové galerie Tsagaandarium.¹⁶

18. C'ogson, B. „Navždy s tebou“

17. Budbazar, B. „Přestávka“

19. Amgalan, D. „Začátek velkého budování“

20. Odon, D. „Schůze“

21. Z'amsran, C. „Cementárna“

16) Takto zní oficiální název galerie. Neexistence mongolské podoby názvu dokazuje westernizaci mongolské společnosti. Podrobněji. <http://tsagaandarium.org/collections/permanent/realism>.

V Sovětském svazu byly hlavními tématy socialistického realismu političtí vůdci, výtobytky sovětského hospodářství, muži a ženy při práci, sportu a na politických shromážděních. Díky socialistické propagandě se stejným námětům věnovali i mongolští malíři. Ve spojení s mongolskou kulturou a tradicí a s odstupem času mohou tato díla působit až úsměvně.¹⁷

22. Autor ani název neuveden

17) Obr. č. 22 pořizen v Mongolské národní galerii moderního umění, Ulánbátar, prosinec 2010.

Dalším směrem, který se vyvinul v 50. letech, je specifický malířský styl *mongol zurag*, a jenž navazoval na tvorbu *Sarava*. *Cultem* tvrdí, že vznikl hlavně díky mladým intelektuálům, kteří studovali v zahraničí (v zemích Sovětského svazu) a kterým šlo o probuzení národních tradic a probuzení národního povědomí.¹⁸ Malíři se svou tvorbou chtěli přiblížit dílům starých mistrů.

23. Damdinsu'ren, D., „Nádam (bo'h)“

24. Manibadar, D., „Starý válečník“

Mongolský malíř *N. Cultem*, držitel několika významných ocenění, který je považován za prvního mongolského učeně v oblasti malířské estetiky, vzpomíná: „Nezůstali jsme jen u poznání ruského a světového umění, ale s úctou jsme probouzeli a rozvíjeli také vlastní národní kulturní dědictví a pracovali jsme na formující se estetice.“¹⁹ (Narmandah, 2005, str. 2)

Domnívám se, že vznik tohoto malířského směru byl postaven na myšlence, že umění má být formou národní a obsahem socialistické. To se malířům na některých dílech opravdu povedlo, například na *Cultemově* díle „Volání“ (obr. č. 25) má na sobě mongolský jezdec čepici s rudou hvězdou.

Mezi malíře, kteří položili základy *mongol zurag* a pomohli jej rozvinout, patří slavný malíř *D. Manibadar*, národní umělec *U'. Yadamsu'ren*, *E. Pu'revžal*, *M. Haidav*, *C. Minz'u'ur*, *C. Z'amsran*, laureát ceny Lidového Géna *D. Damdinsu'ren*, národní umělec *A. Sengecohio*, národní umělec *B. Gombosu'ren*, národní umělec *N. Cu'ltem*, *C'intogtoh* a nemálo dalších umělců.²⁰

18) Srovnej viz. *Cultem* (1986, str. 18).

19) „*N. Cultem*: ‚bid zo'vhon oros bolon o'rno dorniin songodog uraltai tanilcaad zogsohqui, o'oriinhoo undesnii coyoliin o'v ulamz'lalig hundetgen sergeen ho'gz'u'uleh uhaanig mo'n suralcan yum' gesen yum.‘“

20) Podrobněji Narmandah (2005, str. 2–3).

25. Cultem, N., „Volání“

26. Yadamsu'ren, U., „Lidový báchorkář“

27. Minz'uur, C., „Kočování“

2. 3. Závěrečné poznámky

V průběhu 20. století bylo mongolské malířství výrazně ovlivňováno bývalým Sovětským svazem. Kromě socialistického realismu do Mongolska proudily „nové“ malířské žánry – portrét a krajinomalba. Na obrazech těchto žánrů je dodnes patrný silný vliv ruského realismu.

V Rusku byla v 19. století zásadní skupina peredvižníků, založená v roce 1870, jejíž umělci vyznávali realismus a naturalismus. Sdružení vzniklo z odboje mladých malířů proti klasicismu petrohradské akademie. Proslavili je jejich putovní výstavy. „Za půl století výstavní činnosti, jež obsáhla významná ruská města, prošli Sdružením nejvýznamější ruští malíři této doby, jako I. J. Repin, V. V. Vereščagin, I. I. Levitan, V. A. Serov ad. Hmotný úspěch členů Sdružení ale vedl k tomu, že malíři nadbíhali vkusu publika; od začátku 20. století, kdy popisný realismus vedl k rutině, se Sdružení stalo baštou umělecké zaostalosti.“ (Mráz 1988, str. 447) Jejich sociálně kritický proud zahrnoval kromě žánrového a portrétního malířství i náměty politické, revoluční a historickou malbu. Protiválečný charakter mělo dílo Vereščaginovo, v krajinomalbě dominovali A. K. Savrasov, I. I. Šiškin a I. I. Levitan.²¹

V 90. letech 19. století nastoupila nová generace ovlivněná impresionismem, symbolismem a secesí, formující moderní ruské umění. Roku 1898 byla založena skupina Mir iskusstva, orientující se na západní umělecké proudy. V roce 1910 byla založena skupina Bubnovyj valet reagující na fauvismus, futurismus a tvorbu P. Cézanna. Rozvíjely se i nefigurativní směry (rayonismus, suprematismus) a tvorba ovlivněná expresionismem a dílem M. Chagalla. „V druhém desetiletí 20. století přispěli ruští umělci podstatnou měrou ke vzniku abstraktního umění: 1910 namaloval V. Kandinskij svůj první abstraktní akvarel, kolem 1911-12 dospěli M Larionov a N. Gončarová k rayonismu a 1913 vytvořil K. Malevič svůj Černý čtverec na bílém pozadí.“ (Mráz 1988, str. 518)

V roce 1934 byl ale v Moskvě vyhlášen za jediný správný oficiální umělecký směr socialistický realismus, který skoncoval s ostatními moderními směry v Rusku. „Na konci druhé světové války formuloval Andrej Ždanov, od roku 1934 Stalinův kulturní mluvčí, soubor ještě restriktivnějších opatření, která poté v roce 1946 přijal výbor komunistické strany. Opatření propagovala specificky ruské, nacionalistické umění, zakázala veškeré cizí vlivy a vybízela vládu k důslednější kontrole umění. V letech 1946 až 1948 byli vyloučeni (ze Svazu socialistických umělců) všichni spisovatelé, hudebníci, umělci, intelektuálové a vědci, kteří byli nařčeni, že ‘zanedbávali ideologii a podřizovali se západnímu vlivu’. I když se omezení po Stalinově smrti v roce 1953 uvolnila, socialistický realismus zůstal v Sovětském svazu i v dalších komunistických

21) Více o peredvižnicích Fiala, V.: 1951, *Ruští realističtí malíři IX. století*, Orbis, Praha.

státech hlavním uměleckým stylem až do příchodu tzv. glasnosti Michaila Gorbačova v polovině 80. let.“ (Dempseyová 2004, str. 168) V období destalinizace a odstraňování kultu osobnosti v 60. letech jeho vliv klesal, stejně jako i za vlády Gorbačova, přesto zůstal oficiálním směrem až do roku 1991.

Domnívám se, že vzhledem k izolaci Mongolska od Evropy, a kvůli silné pozici socialistického realismu v sousedním Sovětském svazu, se mongolské moderní umění začalo rozvíjet až po demokratickém převratu. Spolu s westernizací společnosti dochází k obrácení pozornosti umělců k západoevropskému modernímu umění a navazování na jeho tradice. To bohužel někdy vede až ke stylové apropriaci²² v umělecké tvorbě. Také díky sekularizaci umění, zcela přirozeně (podobně jako tomu bylo v Evropě na začátku 19. století) dochází ke vzniku a šíření kýče.²³

22) Pod pojmem stylové apropriace (přivlastnění si formálních postupů) rozumíme vytváření děl v určitém známém uměleckém stylu, bez přinesení jakékoli autorovy invence.

23) Třemi základními prvky kýče jsou: snadná rozkódovatelnost, působení příjemné libosti a nedostatek inovace. Podrobněji Kulka (2000, str. 27–61).

3. Vybrané osobnosti a díla současného mongolského malířství

3. 0. Úvod

V této kapitole jsem si kladla za úkol vytvořit soubor vybraných osobností a děl současného mongolského malířství a ilustrovat na nich situaci ulánbátarské výtvarné scény. Při vytváření tohoto souboru na základě terénního průzkumu, který spočíval hlavně v návštěvách výtvarných institucí – škol, muzeí, galerií a sběru obrazového materiálu, jsem hledala odpovědi na své otázky kde získávají malíři umělecké vzdělání, kde umělci vystavují a jak se prezentují na veřejnosti, zda jsou uskupeni ve výtvarných sdruženích a zda existuje v současné době nějaké oficiální dělení mongolského malířství podle žánrů, námětů a výtvarných směrů.

Vzhledem k překvapivě velkému množství mongolských výtvarníků jsem musela vytvořit jejich užší výběr, aby tak vznikl soubor vybraných obrazových předloh. Na jeho základě jsem vystavěla analýzu, kterou se zabývá následující kapitola. Pro ucelenost práce bylo nutné věnovat jednu kapitolu souboru obrazových předloh vybraných děl současných mongolských malířů. Abych čtenáři umožnila nahlédnout do rozmanité mongolské malířské scény, s přihlédnutím k nedostatku dostupných pramenů, uvádím stručně jejich profesní a autobiografická data.

Dnes je Mongolsko demokratickým státem, který se ve všech směrech vyvíjí a snaží se dohnat „západní“ civilizace. V posledních letech dochází v zemi k velkému hospodářskému růstu, bohužel často i na úkor tradičního nomádského způsobu života. Zejména postupným přecházením obyvatel k usedlému, městskému způsobu života, výstavbou dolů a rozvojem infrastruktury. Dále se za posledních dvacet let na mongolské kultuře podepisuje mohutný příval turistů a s ním spojený rozvoj turistických služeb. Na druhou stranu se ale domnívám, že dochází i k určité obrodě tradiční, lidové kultury, která byla během posledního století částečně potlačovaná a velmi ovlivňovaná socialistickým režimem sovětského typu. Děje se tak díky vzdělavcům, kteří studovali mimo Mongolsko a cítí potřebu chránit své unikátní kulturní dědictví.

Všechny tyto okolnosti se nutně musely projevit i v umění a ovlivnit jeho vývoj. Umělci mohou čerpat ze znalostí a dovedností svých předků a zároveň mají před sebou otevřený široký horizont nových možností. Dnešní výtvarníci se tak nezabývají pouze náměty a technikami „Orientu“, ale mají otevřenou cestu k celosvětovému umění. Já osobně si myslím, že „proamerikanizace“ a „westernizace“ společnosti ovlivňuje některé malíře tíhnutím ke stylové apropriaci (pozn. č. 22) a kýči. Příklady těchto tendencí předkládám na konci další kapitoly (kap. 4. 3.).

Je na místě si položit otázku, co je to kýč. Základní definice je uvedena v poznámkách předchozí kapitoly (pozn. č. 21) a v podkapitole Kýč (kap. 4. 3.). Zaujala mě ale také Kulkova myšlenka o sociologické teorii kýče: „Seriózní umělec je ten, který vystavuje v seriózních galeriích; hodnotná kultura je to, o co má zájem ‘lepší společnost’; masová kultura je to, co se líbí masám,“ a dále, že: „Kýč jsou ty levné obrázky, které se prodávají v předměstských galeriích a v obchodních domech – ne ty, co visí na stěnách muzeí a aukčních síní. Kýč vzniká, kdy má hodně lidí dost peněz, aby si jej mohli koupit. Je kategorií zcela přirozenou. Je právě tak nevyhnutelný jako umělé květiny, plastické stromy či standardizovaná občerstvení firmy McDonald - je prostě produktem masové spotřební kultury.“ (Kulka 2000, str. 18–19) Co je a není považováno v západních a východních civilizacích za kýč, by však mohlo být tématem další vědecké práce. Vždyť je to především otázka vkusu, která je ale kulturně ovlivněná.

Umělce jsem vybírala podle svého vlastního uvážení a vkusu. Jedná se o malíře, kteří mě nějakým způsobem zaujali a zdáli se mi vhodní pro demonstraci různorodosti současné mongolské tvorby. Netvrdím, že bych vybrala ty nejlepší nebo nejoriginálnější, ale v dílech jsem hledala osobitý styl, který by mě zaujal. Tímto se omlouvám umělcům, které jsem do své práce nezařadila. Často uvádím malíře a díla, se kterými jsem se osobně setkala a která jsem viděla při svém studijním pobytu v Ulánbátaru v zimním semestru v roce 2010. Všechna díla, která v této kapitole uvádím, jsou malby vytvořené po demokratické revoluci v roce 1990. Tak dostojím pojmu současná scéna, který jsem si vytyčila v teoretických východiscích.

Abych co nejvíce obsáhla rozmanitost současné mongolské malby, snažila jsem se pečlivě vybírat umělce z nejrůznějších prostředí. Část z nich tvoří učitelé na SUIS v Ulánbátaru, dále jsou to absolventi této školy, členové výtvarného spolku UMA, malíři vystavující v galerii Tsagaandarium a také nejmladší představitelé mongolské moderní tvorby – absolventi programu ‘Young Leaders in Art’. Vybraní malíři mají svá díla často vystavena ve stálé expozici v některém z ulánbátarských muzeí a galerií – např. Mongolská národní galerie moderního umění, Zanabadzaro-vo muzeum, galerie Tsagaandarium, Design park a jiné.

Mongolské malířství jsem pro svoji práci sama žánrově rozdělila do čtyř hlavních skupin, neboť jsem nenalezla literaturu hovořící o oficiálním žánrovém rozdělení současné mongolské výtvarné scény. A to na tradiční mongolské malířství a navazování na tuto tradici, moderní malířství, krajinomalbu a portrét, přičemž prvním dvěma se věnuji více, neboť se mi zdály zásadnější.

V prvních dvou podkapitolách této kapitoly (kap. 3. 1., kap. 3. 2.) jsem stručně představila jednotlivé malíře a několik jejich vybraných děl. V další podkapitole (kap. 3. 3.) již nejsou umělci uvedeni jmenovitě, čtenáři předkládám vybrané obrazové materiály podle jednotlivých žánrů. Umělci jsou řazeni podle české abecedy.

3. 1. Tradiční mongolské malířství (*Mongol zurag*)

Výtvarný styl *mongol zurag* se v Mongolsku začal rozvíjet v 50. letech. Současná učitelka tohoto stylu na Institutu výtvarného umění na SUIS v Ulánbátaru *Narmandah* ve svém textu „Mongolské malířské vzdělání a jeho studium“ (*Mongol zurgiin surgalt, s'inc'lel*)²⁴ prezentuje myšlenku, že vývoj mongolského malířství úzce souvisí se vznikem a rozvojem Vyšší školy výtvarného umění (*Du'rsleh Uurlagiin Deed Surguuli*),²⁵ nynější Institut výtvarného umění na SUIS. A hovoří o její historii. Už v roce 1945 byla v Mongolsku založena základní přípravná umělecká škola, která se v roce 1975 stala Střední školou výtvarného umění (*Du'rsleh Uurlagiin Dund Surguuli*).²⁶ Absolventi této školy měli dále možnost studovat na Vyšší škole výtvarného umění, která zprvu připravovala malíře v devíti oborech. Tato škola, jenž v časové ose šedesáti let napomáhala rozvinutí standardů estetického vzdělání, se postupem času dále vyvíjela a rozšiřovala, a v současné době nabízí studentům studium šestnácti bakalářských oborů. *Narmandah* se domnívá, že absolventi této školy jsou pro své kvality ceněni a uznáváni nejen v Mongolsku, ale i v celosvětovém měřítku.²⁷

Roku 1971 byla na Střední výtvarné škole otevřena první třída *mongol zurag*. Studium se začalo vyvíjet na základě myšlenky autentického způsobu práce nad náboženskými obrazy. Hlavními úkoly *mongol zurag* je studium kočovnické historie a kulturního dědictví mongolského národa, vysvětluje *Narmandah*.²⁸

Ke zdokonalení studia tohoto unikátního výtvarného směru a k jeho rozvoji přispěli svou prací v letech 1971–1987 učitelé *To'morbaatar* a *C'intogtoh*, a byli tak nápomocni ke zrodu mnoha skvělých umělců. Po roce 1987 *Narmandah* zakončila jako jedna z prvních absolventek obor *Mongol zurag* a začala na škole vyučovat.²⁹

„Pro studium *mongol zurag* je příznačné, že je do něj zapojena značnou širší vlastní historie a tradice. Je třeba umět ze svého těla a talentu vytáhnout schopnosti, jež se zhmotní a rozvinou cvikem vlastní zručnosti a obratnosti. Tak se otevírá možnost tohoto studia umělcům, kteří se chtějí seznámit se západním pojmáním malby, ale také pracovat se starými tradičními kočovnickými způsoby malby“, říká *Narmandah*.³⁰ (*Narmandah*, 2005, str. 2–3)

24) Viz. příloha B.

25) Dále jen Vyšší škola výtvarného umění.

26) Dále jen Střední výtvarná škola.

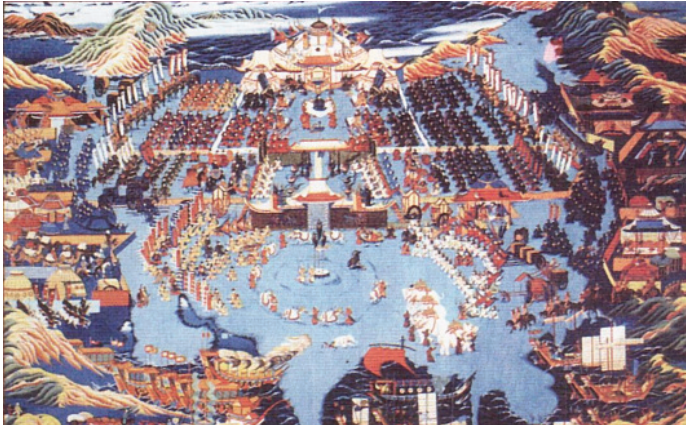
27) Podrobněji *Narmandah* (2005, str. 2–3).

28) Tamtéž.

29) Tamtéž.

30) „*Mongol zurag ni o'oroo tu'uh ulamz'laliin o'rgon hu'reeg hamraz' baitag onclogtoi. Mongol zuragt suralcahiin tuld bie setgelee bodit setgehu'unees tatan abc' oyuun uhaanaaraa hiisverlen irelhiileh ur uhaand suralcah heregtei baidag. Tiimeec o'rmodiin surgaltiin zurag argac'lald oilgolt olgoh s'ine taliig surgaltandaa as'iglasnaap nu'udelc'diin urlagiin ertnii buh u'eiin songodog helbereec hosluulan bu'teelc'eer suralcah bolomz' neegdez'baigaa yum.*“

V osobním rozhovoru učitelka *Narmandah* vyjádřila myšlenku, že klesající zájem o studium *mongol zurag* souvisí s obrácením společnosti západním směrem. Odmítání tradic a špatné historické povědomí městských Mongolů o vlastním národě přináší záplavu průměrných konzumních obrazů. Zmínila, že malíř *mongol zurag* má povinnost být chápavým malířem se skvostnou myslí, být odborníkem ve svém umění a pracovat na velikých upřímných dílech.³¹ Níže předkládám tři diplomové práce studentů jejího ateliéru.

28. Amarsanaa, G. „Velký hural“

29. Erdenezorig, T. „Palác“

30. Batcooz', B. „Okamžik z historie“

31) Rozhovor s *Narmandah*, Ulánbátar, prosinec 2010.

3. 1. 1. BADAM, *Das'dondog*

Narodila se v roce 1960. V roce 1981 absolvovala Střední výtvarného školu v Ulánbátaru a v roce 1997 promovala na Institutu výtvarného umění na SUIS v Ulánbátaru. Zúčastnila se mnoha výstav v zahraničí, například v Kalmycku, Japonsku, Francii, Koreji, Nizozemí, Číně, Indii a také několika výstav v Ulánbátaru. Je členkou výtvarného spolku UMA a držitelkou tří významných mongolských ocenění. (Enhz'in 2010, str. 206) Její obrazy bych si troufla spojovat s díly naivního umění, ve kterých se odráží čistý cit a nezatížený pohled dítěte. Jsou propracovávány s láskou a pečlivostí do nejmenších detailů, aniž by byla porušena jejich celková jednota.³²

31. „Léto“

32. „Svit měsíce“

33. „Zima“

32) Obr. č. 27 pořízen v Mongolské národní galerii moderního umění, Ulánbátar, září 2010.

3. 1. 2. ENHNOMIN, Hundmaa

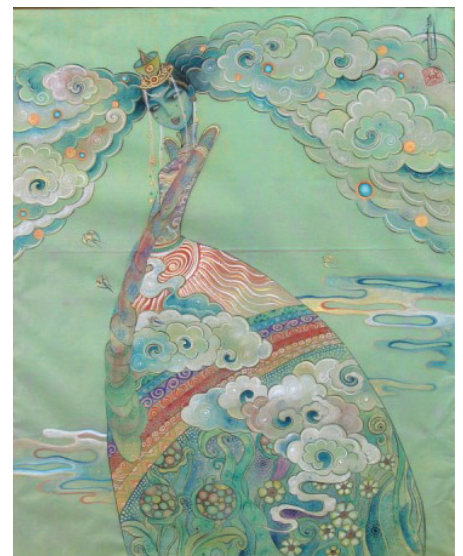
Narodila se v roce 1985. V roce 2006 vystudovala Institut výtvarného umění na SUIS v Ulánbátaru. Od roku 2002 se zúčastnila několika skupinových výstav v galerii moderního umění. V roce 2009 se stala členkou UMA a participovala na několika společných výstavách tohoto uměleckého spolku. V roce 2010 ukončila program „Young Leaders in Mongolian Art“. Malování se věnuje již od dětství a její tvorba je těsně spjata s jejím životem. Hlavním tématem *Enhnomininých* děl je rodina. Umělkyně ve svých obrazech objevuje přírodu, floru, faunu, člověka a lidstvo, přičemž vidí přírodu jako reflexi lidstva.³³ Autorka říká: „Chceme být zdraví, krásní a mladí. A to chce také příroda. Pokud ji nebudeme ctít, chránit a milovat, bude zničena. A když bude zničena, nebudeme moci existovat.“^{34 35}

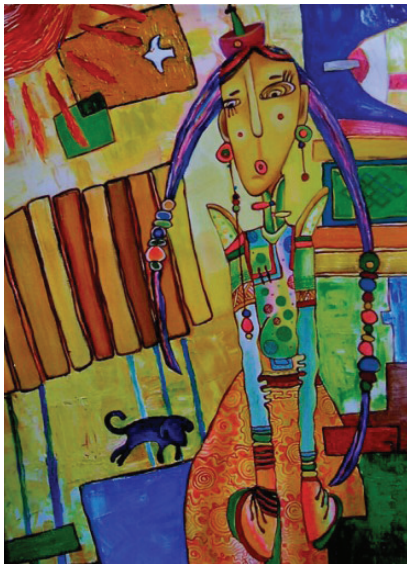
34. „První sněh“

35. „Rodina 1“

36. „Obláčková kráska“

37. „Roztomilá žena“

38. „Rodina 2“

33) Podrobněji <http://youngleadersinart.wordpress.com/meet-the-leaders-2/enkhnom-in-khundmaa/>.

34) „We want to be healthy, beautiful and young,“ she says. „So does nature. If we do not honour, protect and love our nature, it will be destroyed. If it is destroyed, we cannot exist.“ Tamtéž.

35) Obr. č. 34.–38. viz. <http://youngleadersinart.wordpress.com/meet-the-leaders-2/enkhnom-in-khundmaa/>.

3. 1. 3. NARMANDAH, *Cultem*

Narodila se v roce 1955. V roce 1975 vystudovala Střední výtvarnou školu v Ulánbátaru a poté v roce 1986 ukončila studium na Institutu grafiky a ilustrace v Lipsku, v Německu. Od roku 1986 vyučovala na Institutu umění na SUIS v Ulánbátaru. A od roku 1997 až do současnosti je vedoucí ateliéru Tradičního mongolského malířství (*Mongol zurag*) na Institutu umění na SUIS v Ulánbátaru. Tam také mnohokrát vystavovala, ale účastnila se také několika výstav ve světě (Japonsko, USA, Ukrajina, Čína). (Enhž'in 2010 str. 214)

Učitelku *Narmandah* jsem do své práce zařadila proto, že jsem se s ní osobně setkala při svém pobytu v Ulánbátaru a krátce jsem s ní pohovořila o situaci současného mongolského umění.³⁶ *Narmandah* si myslí, že mladí Mongolové se málo zabývají tradičním mongolským uměním. Láká je, myslím si zcela přirozeně, západní umění, ke kterému až do demokratického převratu neměli příliš přístup. *Narmandah* měla možnost studovat v Německu, a tak se s evropským uměním seznámila již za svých studií. Dokáže tedy rozpoznat a ocenit nesmírnou hodnotu tradiční mongolské umělecké tvorby a dále ji předávat svým studentům. I když sama vytváří díla převážně velmi tradiční, vede své studenty k tomu, aby do svých obrazů vnášeli i svůj osobní přístup. Nejedná se tedy už o pouhé otrocké kopírování tradičních předloh, ale o samostatnou kreativní tvorbu, při zachování tradiční technik a postupů. Dále upozornila na skutečnost, že zájem studentů o její ateliér je výrazně menší než o ostatní lákavější ateliéry moderního umění. V neposlední řadě podotkla, že současní mladí mongolští umělci někdy až nadměrně kopírují díla evropského moderního malířství 20. století.³⁷

39. „Jezdec“

40. „Burjatská žena“

36) Rozhovor s *Narmandah*, Ulánbátar, prosinec 2010.

37) Srovnej viz. kap. 6. 3.

3. 2. Moderní malířství

Jako pomyslnou opozici k tradičnímu malířství jsem zvolila moderní malířství. Je tedy potřeba zaujmout stanovisko k pojmu moderní malířství, neboť jeho určování a chápání se může lišit. Jeden ze způsobů je vymezit ho na základě objevení (1826) a hlavně rozšíření fotografie (konec 19. st.), která se stala konkurencí tehdejšímu realismu. Umělci si tedy museli hledat nové způsoby vyjadřování než realistické, doslovné reprezentování předmětů a aby zaujali diváka, museli uplatňovat svoji vlastní invenci. August Rodin ve svých rozhovorech s Paulem Gsellem tvrdí, že umění je to, co se nedá zachytit fotografií. Říká: „...je to viditelný svět, který vyžaduje, aby byl odhalen jinými prostředky než latentními obrazy fotografie.“³⁸

V Evropě spatřujeme počátky moderního umění v impresionismu (konec 19. století). Během následujících věků se potom moderní malířství rozvíjelo a přetvářelo. „Umělecké styly, školy a hnutí jsou jen zřídka jednoznačně vymezené a snadno definovatelné, někdy jsou i rozporuplné, často se překrývají a nikdy nejsou jednoduché.“ (Dempseyová, 2002, str. 6) Několik uměleckých směrů je jasně definovatelných a ty jsem vybrala za stěžejní. U nich jsem také hledala paralely s díly mongolských malířů.

V evropském kontextu vnímám jako umělecky nejzajímavější směry moderního výtvarného umění z počátku a první poloviny 20. století před druhou světovou válkou – impresionismus, neoimpresionismus, dekadenci, secesi, symbolismus, postimpresionismus, syntetismus, fauvismus, expresionismus, kubismus, futurismus a surrealismus. V současném mongolském moderním malířství spatřuji mnoho společných znaků s výše uvedenými uměleckými styly.

Nucený ústup avantgardy v Evropě během druhé světové války, konec modernistických tendencí a realistické umění vyžadované totalitními režimy mělo pro evropský vývoj umění nedozírné následky. „Druhá světová válka po sobě zanechala takovou spoušť, že poražení vstoupili na uměleckou scénu až po dlouhých letech. Stalinismus natrvalo zmrazil intelektuální život v zemích, které se staly výkladní skříní Sovětského svazu.“ (Châtelet 2004, str. 527)

Mongolské moderní malířství 21. století mi nápadně připomíná evropské moderní malířství 1. poloviny 20. století. Tento vývoj se mi jeví jako naprosto přirozený, vzhledem ke staletím izolace od západního malířství. Až po roce 1990, kdy se do země začaly dostávat nové informace a literatura o těchto výtvarných směrech, se jich umělci chopili a začali s nimi experimentovat.

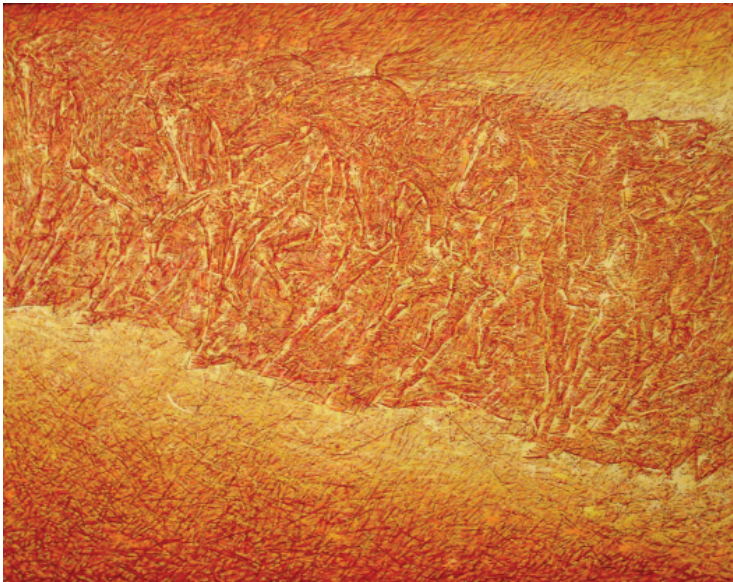
38) Citováno z Virilio, P.: 1994, *Topografická amnézie*. In: *Stroj na vidění*. Viz. <http://oversoul.eblog.cz/paul-virilio-topograficka-amnezie-in-stroj-na-videni-1994>.

3. 2. 1. *BATMO'NH, Darmaa*³⁹

Narodil se v roce 1972. V roce 1994 vystudoval bakalářský program na Institutu výtvarného umění na SUIS v Ulánbátaru a v roce 1997 si dokončil magisterské studium tamtéž. V roce 2000 působil na praxi v Galerii asijského umění ve Fukuoka v Japonsku. Od roku 1994 vyučuje na Institutu výtvarného umění na SUIS v Ulánbátaru. Je členem UMA a účastní se jejich společných výstav. Mimo to již pořádal pět samostatných výstav pod názvem „Nebeští koně“ (*Tengeriin morid*). V letech 2005–2008 působil jako předseda Asociace mladých umělců, která je součástí UMA. (Enhz'in 2010, str. 37) *Batmo'nh* dále působí v Arts council of Mongolia. Maluje různými technikami převážně expresivní, abstraktní obrazy. Na jeho tvorbě mi připadá nejvíce zajímavé, že tématem obrazů jsou vždy koně, a proto také všechny jeho obrazy nesou název „Nebeští koně“ (*Tengeriin mori*). *Batmo'nhova* tvorba mi nápadně připomíná abstraktní expresionismus, první uvedený obraz se odvažují přirovnávat k dílům Jacksona Pollocka.⁴⁰

41. „Nebeští koně 1“

42. „Nebeští koně 2“

43. „Nebeští koně 3“

39) Více také <http://batmunkshyhorse.wordpress.com/>.

40) Obr. č. 41.–46. pořizeny v galerii UMA, Ulánbátar, prosinec 2010.

44. „Nebeští koně 4“

45. „Nebeští koně 5“

46. „Nebeští koně 6“

3. 2. 2. BULGAN, *Yadamsu'ren*

Narodila se v roce 1966. V roce 1986 absolvovala Střední výtvarnou školu v Ulánbátaru a v roce 1992 promovala na Repinově akademii výtvarného umění v Petrohradě v Rusku. Od roku 1992 je členkou asociace moderního umění „Green horse“. V roce 1993 působila jako učitelka na škole výtvarného umění „Soyol“ v Ulánbátaru. V roce 1994 založila v Ulánbátaru školu výtvarného umění a designu „Anima design school“, kde od té doby nepřetržitě vyučuje a od roku 2002 působí jako ředitelka. Mezi lety 1996 až 1997 také působila jako učitelka na SUIIS v Ulánbátaru. Je členkou výtvarného spolku UMA a od roku 1985 se podílela na více než deseti samostatných i kolektivních výstav v Ulánbátaru. Rovněž vystavovala v Sofii v Bulharsku. (Enhz'in 2010, str. 36) Obrazy od *Bulgan* na mě působí skličujícím až depresivním dojmem, připomínají mi tvorbu symbolistů, kteří prohlašovali, že správným obsahem umění je vnitřní svět nálad a emocí.

47. „Vlčí děti“

48. „Kost“

3. 2. 3. ENHZ'ARGAL, *Cagaandari*

Narodil se v roce 1960. V letech 1978–1981 studoval Střední výtvarnou školu v Ulánbátaru a v letech 1994–1995 studoval na Institutu výtvarného umění na SUIŠ v Ulánbátaru. Od roku 1981 působil čtyři roky jako výtvarník v uměleckém spolku UMA, dále v roce 1987 jako výtvarník ve Vojenském institutu v Ulánbátaru a v roce 1988 v Ateliéru monumentálního umění (*Monumentali uran zurag*) v Ulánbátaru. V letech 1994–2000 vyučoval na Střední výtvarné škole v Ulánbátaru. Od roku 2000 působí jako nezávislý výtvarník. Jeho díla jsou součástí stálé expozice galerie Tsagaandarium. Nepřetržitě vystavuje již od roku 1989. Během této doby participoval na více než deseti výstavách v zahraničí, například v Pekingu, Vídni, Japonsku, Moskvě, Oslu, Francii, Londýně a na mnoha dalších v Ulánbátaru. Svá díla prezentuje na samostatných i kolektivních výstavách. Získal již dvě ocenění od výtvarného spolku UMA a další ceny v Japonsku.⁴¹ *Enhz'argal* se svou tvorbou blíží syntetismu – maluje v radikálním expresivním stylu, s tvary a barvami libovolně zkreslenými a přehnanými.⁴²

49. „Veldlodi“

50. „Dobrotivý vlk a krásná laň“

51. „Smích ve stepi“

52. „Trans“

41) Podrobněji http://tsagaandarium.org/users/enkhjargal_ts.

42) Obr. č. 49.–51. tamtéž. Obr. č. 52. pořízen v Mongolské národní galerii moderního umění, Ulánbátar, září 2010.

3. 2. 4. GANBOLD, D.

Narodil se v roce 1982. V letech 1999–2004 vystudoval na Institutu výtvarného umění na SUIS v Ulánbátaru. Od roku 2007 byla jeho díla vystavována na několika samostatných i kolektivních výstavách v Ulánbátaru. Je členem výtvarného spolku UMA, pod jehož záštitou vystavoval i v říjnu 2010 na kolektivní výstavě „Today“ v Galerii UMA v Ulánbátaru, kterou jsem osobně navštívila.⁴³ Když pozoruji jasné a syté barvy, které Ganbold ve svých obrazech používá, a jejich spontánní a drzou aplikaci, nemohu nezmínit podobnost s fauvismem.⁴⁴

53. „Můj pán“

54. „Jezdec“

55. „Odhodlaný“

56. „Děťátko“

43) Viz. příloha C.

44) Obr. č. 53.–56. pořízeny v galerii UMA, Ulánbátar, říjen 2010.

3. 2. 5. NYAM-OC'IR, *Oyunpu'rev*

Narodil se v roce 1985. V letech 1997–2003 navštěvoval kurzy v klubu výtvarného umění v Dětském Paláci (*Mongoliin Hu'uhdiin Ordon*)⁴⁵ v Ulánbátaru. V letech 2003–2008 studoval bakalářský program na Institutu výtvarného umění na SUIŠ v Ulánbátaru. Od roku 2009 studuje magisterský program tamtéž. Kromě toho v roce 2010 úspěšně absolvoval program „Young Leaders in Mongolian Art“. V letech 2007–2009 působil jako designer v národní vzdělávací televizi. Zúčastnil se několika výtvarných soutěží v Japonsku, Francii, České republice a Indii a získal mnoho ocenění. V Ulánbátaru vystavoval například v Dětském paláci, v „Art Gallery“, v Centrálním Paláci Kultury (*Soyeliin to'v órgoo*) a v dalších galeriích. Je členem výtvarného spolku UMA.⁴⁶ Při pohledu na *Nyam-Oc'irovy* obrazy,⁴⁷ mně okamžitě vyvstala Bretonova slova, kterými definoval surrealismus (1924) – myšlení za absence jakékoli kontroly vykonávané rozumem a bez jakýchkoli morálních či estetických zřetelů.⁴⁸

57. „Proměna“

58. „Šestý smysl“

59. „Čekání na uvařené v páře“

60. „Vrátím velbloudovi parohy“

45) Dále jen Dětský palác.

46) Podrobněji <http://youngleadersinart.wordpress.com/meet-the-leaders-2/nyam-ochir-oyunpurev/>.

47) Obr. č. 57.–60. tamtéž.

48) Podrobněji Breton, A.: 1988, *Œuvres complètes I*, Éditions Gallimard, Paris, str. 328.

3. 2. 6. SOLONGO, *Cegmid*

Narodila se v roce 1987 v Ulánbátaru. V roce 2010 vystudovala Ateliér kůže (*Arisan urlag*) na Institutu umění na SUIS v Ulánbátaru. Od roku 2010 pracuje v Zanabazarově muzeu (*Zanabazariin muzei*) jako kurátorka a průvodkyně. V letech 2008–2011 vystavovala na kolektivních výstavách UMA a na několika dalších výstavách. V roce 2011 úspěšně absolvovala program „Young Leaders in Mongolian Art“. Ilustrovala také dvě knížky pro děti.⁴⁹ Způsob jakým *Solongo* pracuje s tvary, mi připomíná některé práce od Joana Miróa. Stejně jako on hledá elementární řeč výtvarných znaků, stejně výmluvných jako primitivní umění nebo dětská kresba.⁵⁰

61. „Ptáčí myšlenky“

62. „Květinové oči“

63. „Půlnoc“

49) Podrobněji <http://youngleadersinart.wordpress.com/young-leaders-2/solongo-ts/>.

50) Obr. č. 61.–63. tamtéž.

3. 3. Další směry

Do této podkapitoly jsem zařadila obrazové materiály s krajinomalbou a portrétem. Oběma výtvarným žánrům věnují současní mongolští malíři poměrně dost prostoru a jejich díla jsou hojně zastoupena v ulánbátarských galeriích. Krajinomalbou a portrétem se zabývá velké množství umělců, a tak jsem nemohla vybrat pouze jednoho či dva zástupce a čtenáři nabízím výběr několika výtvarných děl od různých autorů. V krajinách se zrcadlí vlivy ruské realistické krajinomalby 19. a 20. století.⁵¹ Některé portréty mi připomínají zobrazování chánů, zejména ty v tradičních oděvech. Jiné zase zcela vykazují znaky ruského realismu.

3. 3. 1. Krajinomalba

64. Altansuh, Y. „Hora Eez' hairhan“

65. Battsooz, S. „Řeka C'uluut“

66. Dorz'z'ancan, Z. „Jezero Bugat“

67. Batc'uluun, T. „Růžový vřes“

68. Erdenebat, D. „Koně“

69. Badamz'unai, T. „První sníh“

51) Srovnej s kap. 2. 3.

70. Ihinnorov, H. „Kraj Ho'vsgol“

71. Ganhuyag, R. „Hora Taldag“

72. Baatarhuu, B. „Zima“

73. Das'zeveg, L. „Hora Huh serh“

74. Bayasgalan, B. „Hora Hairan“

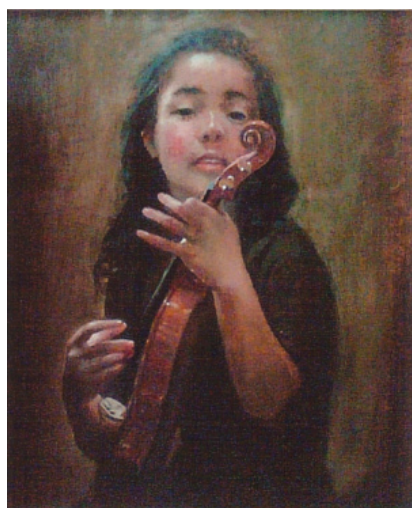
3. 3. 2. Portrét

76. Battur, C. „Mongolská melodie“

75. Altanccceceg, P. „Mongolská královna“

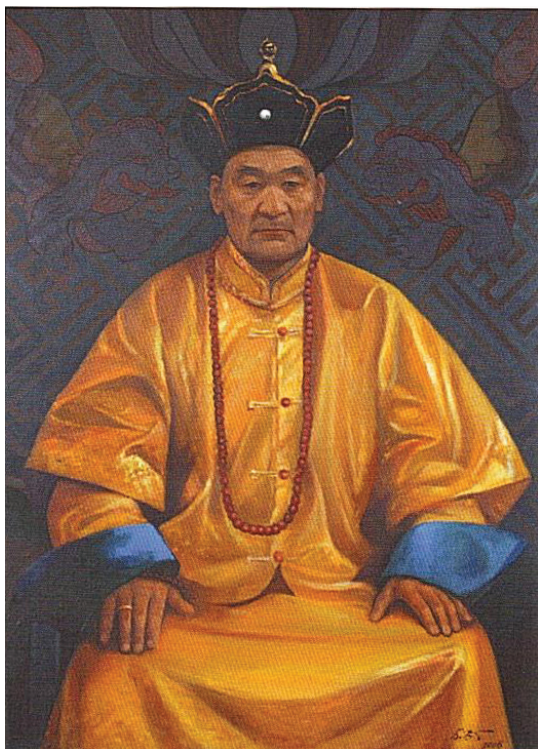
77. Batz'argal, C. „Houslistka“

78. Erdene, D. „Portrét matky“

79. Batz'argal, C. „Ariunaa“

80. Bold, B. „Portrét Cerendagva“

81. Bulgantuya, D. „Mongolská žena“

83. Dambindorz, O. „Portrét Čingischána“

82. Orhon, N. „Umělec C'uvaamid“

84. Orhon, N. „Kde je moje Mongolsko“

4. Současné žánry, oblíbené náměty a kýtč

V této kapitole jsem analyzovala současné mongolské malířství na základě souboru obrazových předloh uvedených v předchozí kapitole (kap. 3). Určila jsem hlavní malířské žánry⁵² a náměty obrazů v jednotlivých tématických oblastech tvorby.

4. 1. Žánry obrazů

Při průzkumu mongolského malířství jsem došla k závěrům, že současná výtvarná tvorba se zabývá nejvíce čtyřmi žánry - klasickým malířstvím a navazováním na jeho tradice, moderním malířstvím s paralelami na všechny směry západního moderního malířství, krajinomalbou a portrétem. Domnívám se, že někteří malíři se okrajově věnují také dalšímu žánru, žánru zátiší, jejich díla jsou však zastoupena na umělecké scéně a v galeriích v tak malé míře, že jejich zařazení do své práce jsem nepovažovala za důležité.

4. 2. Náměty obrazů

Náměty obrazů klasického malířství se zabývají především figurativním (pozn. č. 14) zobrazováním lidí, zvířat a krajiny v návaznosti na klasické mongolské malířství 20. století, které započal malíř *B. Sarav*. Figury jsou často oděny v tradičním mongolském kroji a malíři také respektují postupy zobrazování a jemnou uhlazenou barevnost. Někteří odvážnější, jako třeba jedna z nejmladších představitelk tohoto žánru *Enhnomín* (kap. 3. 1. 2.), se pouští i do výraznější barevnosti⁵³ a snaží se tím dodat obrazům na modernosti a atraktivitě. Malířka *Badam* (kap. 3. 1. 1.) naopak barevnost zachovává, ale vnáší nové myšlenky do kompozičních rámců. Díky tomu také její obrazy, i když jsou vytvářeny klasickými postupy a jsou na nich tradiční témata, působí moderně.⁵⁴ Zároveň jsem v jejich dílech zaznamenala i podobnosti s naivním uměním.

Náměty obrazů mongolské moderní tvorby jsou často figury a zvířata, podobně jako u klasického malířství. Liší se však stylem, technikou a zpracováním. Malíři často vycházejí z uvedených námětů, ale způsobem ztvárnění se jejich výsledná díla občas blíží více abstraktnímu umění. Za obrazy s nejzajímavějšími náměty považuji díla mladého malíře *Nyam-Oc'ira* (kap. 3. 2. 5.), která v kombinaci se surrealistickým zpracováním, na mě zapůsobila nevšedním dojmem.⁵⁵

52 „Malířským žánrem (fr. genre - způsob, druh) je ve výtvarném umění označována tématická oblast tvorby.“ (Baleka, str. 395).

53) Srovnej s obr. č. 37., 38.

54) Srovnej s obr. č. 31., 32.

55) Srovnej s obr. č. 57., 60.

Mimořádně zajímavými shledávám díla malíře *Batmo'nya* (kap. 3. 2. 1.), který si zvolil za své jediné téma koně. Ty maluje na všech svých obrazech, pouze střídá styly a techniky jejich zobrazování. Díla tohoto malíře považují za unikátní a umělecky hodnotná v kontextu s celosvětovým malířstvím.⁵⁶

Na jednom z obrazů (obr. č. 56) od *Ganbolda* (kap. 3. 2. 4.) upozorňuji čtenáře na myšlenkový posun v nahlížení na akty. Za zásadní změnu v malířské tvorbě Mongolů považují zobrazování nahého těla, které bylo v dosavadní historii mongolského malířství tabuizováno⁵⁷, na rozdíl od evropského malířství, kde se nahé tělo zobrazovalo již od antických dob. Ženy i muži se zobrazovali v tradičním oděvu (*deel*) a v národních krojích. Tento nový náhled na chápání lidského těla by mohl naznačovat i nový směr a posun v myšlení moderních Mongolů, ke kterému v této rychle se rozvíjející zemi v posledních letech rozhodně dochází. Abych čtenáře ujistila, že se nejedná pouze o výstřelek jednoho jediného umělce, předkládám ještě tři další příklady s tímto námětem.⁵⁸

85. *Orhontuul, B., O. „Být oblečením“*

86. *Enhtaivan, O. „Ozvěna“*

87. *Erdene, D. „Světlo“*

56) Srovnej s obr. č. 41.–46.

57) Více o tabuizovaných tématech Oberfalzerová, A.: 2006, *Metaphors and Nomads*, Triton, Praha, str. 106.

58) Obr. č. 85 pořízen v galerii UMA, Ulánbátar, leden 2011.

Co se týče námětů obrazů moderního mongolského malířství obecně, je z výše uvedených obrazových materiálů patrné, že se témata uměleckých děl nijak diametrálně neliší, inspirací pro umělce stále zůstává běžný život kolem nás a jedinečná mongolská příroda. V popředí mongolských výtvarných děl stojí rozhodně zoomorfní náměty. Náměty zvířat se objevovaly už od pradávných dob na prvních skalních kresbách, rytinách na stélách⁵⁹ a na užitých předmětech zvěrného stylu.⁶⁰ Výtvarná díla se od sebe liší především zpracováním, tedy použitím výtvarných stylů. Touto problematikou se podrobněji zabývám v závěru práce v podkapitole Paralely s evropským malířstvím (kap. 6. 3.).

V krajinomalbě se malíři věnují převážně zobrazování hor, protože hory mají pro kočovné Mongoly zásadní význam jak pro jejich posvátnost, tak pro orientaci v prostoru. Dále na obrazech můžeme nalézt významné řeky a jezera, taktéž zdroje uctívání.⁶¹ Někdy se v krajinách objevují i zvířata, nejčastěji koně. Fascinující je barevnost mongolské krajinomalby - Mongolové prý vidí v krajině mnohem více barev než jiné národy, což se odráží i v jejím barevném ztvárnění. Někteří malíři se drží více realistického zobrazování krajin za použití odpovídajících reálných barev. Jiní do svých obrazů vnášejí stylizaci a osobitý přístup, čímž vytváří unikátní díla, a to i v celosvětovém měřítku. Tento názor bych si dovolila vyslovit proto, že jsem se zatím s podobným typem krajinomalby jinde ve výtvarné tvorbě na světě nesetkala.

Některé portrétní malby navazují na historické zobrazování chánů, jak činil například *S'arav* na začátku 20. století.⁶² Malíři na nich zachycují mongolské vládcy nebo významné osobnosti v tradičních krojích. Tyto malby provedené s velkou precizností působí velmi realisticky, někdy až jako fotografie. Dalším oblíbeným námětem portrétní malby je Čingischán, který si jako historicky největší Mongol vysloužil místo na mnoha plátnech. V současnosti se ale umělci nevyhýbají ani portrétům běžných lidí, s propracovanou psychologií tváře, které nesou znaky ruského realismu.⁶³

59) Příklady skalních kreseb a stél viz. příloha A.

60) Ve výkladovém slovníku výtvarného umění se dočteme: „Zvěrný styl, též teriomorfní styl (řec.) je v umění styl, jehož společným znakem je motiv zvířete, podaného většinou ornamentálně. Byl vytvářen euroasijskými skupinami nomádů (euroasijský z.s.).“ (Baleka, 1997, str. 393).

61) Srovnej viz. Oberfalzerová, A.: 2008, *Hory s poraněným hřbetem: Příklad vnímání posvátnosti krajiny mongolskými nomády*. In: *Mýtus a geografie*, str. 303–309. Herrmann & synové, Praha.

62) Viz. kap. 2. 1.

63) Více o ruském realismu kap. 2. 2.

4. 3. Kýč

Kromě umělecky hodnotných děl vznikají v Ulánbátaru i výtvarná díla podprůměrná, která jsem identifikovala jako kýč. Kulka definuje tři podmínky, které musí být dohromady splněny, aby mohl vzniknout kýč: „1) Kýč zobrazuje témata nebo předměty, která jsou všeobecně považována za krásná, anebo která mají silný emocionální náboj. 2) Tyto objekty a témata musí být snadno identifikovatelné. 3) Kýč substantivně neobohacuje asociace spojené se zobrazeným tématem.“ (Kulka, 2000, str. 57)

Překvapilo mě, že jsem se s kýčovitými obrazy nesešla pouze v malých soukromých galeriích, kde se prodávají zejména konzumní „lábivé“ obrázky,⁶⁴ ale i v Mongolské národní galerii moderního umění a v galerii UMA, jenž považuji za seriózní galerie. Kromě toho mongolské publikum nejčastěji obdivovalo právě kýčovité obrazy. To poukazuje na skutečnost, že skrze kulturní odlišnosti rozdílně chápeme krásno a máme jiný názor na hodnotné dílo.

Mongolské smýšlení o kýči se liší od euro-americké představy. V Asii obecně není kýč na základě individuálního vkusu vnímán jako esteticky defektní kategorie, ale jako něco opravdu krásného. Domnívám se, že kategorie kýče, zatím chybí. Níže předkládám tři kýčovité obrazy. Představila jsem ukázky univerzálního kýče, neboť jeho nazírání je ovlivněno více faktory.⁶⁵ Příklady jsem vybrala z knihy výtvarného spolku UMA, sborníku vybraných nejlepších výtvarných děl současných mongolských umělců z roku 2010, kde jsou uvedeny vedle esteticky hodnotnějších děl.

84. Olzbaatar, T. „Nový život“

85. Erdenebileg, D. „Borte“

64) Srovnej viz. kap. 3. 0., str. 31.

65) Porobněji Kulka (2000, str. 44).

86. Sandagdorj, D. „V lese“

Ztotožňuji se s Kulkovou myšlenkou, že tvůrce kýče nemusí být nutně špatný malíř: „Všichni víme, že kýčovitě obrazy jsou esteticky defektní. Co tím však míníme? Že jsou špatně namalovány? V určitém smyslu to asi musí být pravda; neboť je-li to jakýsi druh malby, pak musí být v nějakém smyslu špatně namalován. Ale v jakém smyslu? Můžeme říci, že se kýč vyznačuje nedostatkem malířské dovednosti?“

Mohli bychom asi najít kýčovité obrázky, které jsou špatně namalovány. Zobecnit takové případy by však bylo sotva namístě. Typický kýč je zpravidla zručně namalován. Požadavek okamžité identifikovatelnosti tématu sám o sobě vyžaduje značnou míru dovednosti. Namalovat přesvědčivý obrázek roztomilého štěňátka není triviální záležitost. Většině z nás by se asi nepodařilo vytvořit onu mimetickou iluzi potřebnou k efektu kýče, a to právě proto, že postrádáme nezbytnou technickou zručnost a ‘umělecké nadání’, kterými profesionální malíři kýče disponují.“ (Kulka, 2000, str. 64)

Domnívám se, že mongolští malíři jsou mimořádně technicky zruční, a tudíž mají jeden z předpokladů stát se dobrými profesionálními malíři kýče. Ve spojení s popularitou kýčovitých námětů se v Mongolsku vytváří ideální kulturní podmínky pro jeho šíření. Lidem se líbí roztomilá, krásná, pěkná a citově zabarvená témata proto, že jejich emocionální náboj v nich vyvolává pozitivní odezvu. Tato skutečnost je základem masové přitažlivosti kýče. Na další podrobný rozbor problematiky kýče není v této bakalářské práci dostatečný prostor, proto odkazuji čtenáře na Kulkovu knihu *Umění a kýč*.

5. Instituce a sdružení současných malířů

V této kapitole se věnuji základnímu představení ulánbátarské Univerzity výtvarného umění a stručnému popisu některých výstavních prostor, galerií a muzeí v Ulánbátaru. Nejedná se o vyčerpávající ani úplný soupis všech ulánbátarských muzeí a galerií, protože se jejich počet stále mění, ale vybrala jsem ty z nich, které mi připadaly buď největší nebo nejdůležitější, či nejzajímavější. Kapitulu do práce zařazuji pro celistvější pohled na ulánbátarskou výtvarnou scénu.

5. 1. Univerzita výtvarného umění

SUIS - Mongol Ulsiin Soyol Uurlagiin Ih Surguuli

„Mongolská státní univerzita kultury a umění“ se nachází v centru Ulánbátaru. Výuka probíhá v několika budovách. V roce 2009 došlo ke spojení několika vyšších odborných škol a ulánbátarské výtvarné univerzity pod jednu instituci - SUIS. Škola je nyní rozdělena na šest institutů, které jsou členěny na další katedry nebo ateliéry.⁶⁶

Jedná se o tyto instituty:

Institut výtvarného umění (*Du`rsleh urlagiin surguuli*)

Institut rozhlasových a televizních studií (*Radio televiziin surguuli*)

Institut pro studium civilizace (*Soyol irgens`liin surguuli*)

Institut kultury (*Soyoliin surguuli*)

Institut hudby (*Ho`gz`miin urlagiin surguuli*)

Institut divadelních studií (*Taiz, delgeciin urlagiin surguuli*)

Během svého studijního pobytu v Ulánbátaru v zimním semestru v roce 2010 jsem osobně navštívila Institut výtvarného umění (*Du`rsleh urlagiin surguuli*), kde mi bylo umožněno nahlédnout do všech ateliérů, a také jsem byla pozvána na výstavu klauzurních prací. Seznámila jsem se s ředitelem tohoto institutu *Bumandorjžem*, který mi doporučil literaturu a zajímavé výstavy. Rozhovor mi poskytla také vedoucí Ateliéru mongolského malířství (*Mongol zurag*) *Narmadah*. Převážná většina umělců, s jejichž tvorbou jsem se setkala, a které uvádím ve své práci, vystudovala právě v některém z ateliérů na Institutu výtvarného umění, a proto uvádím jejich seznam.⁶⁷

66) Podrobněji viz. <http://www.msuac.edu.mn/>.

67) Podrobněji viz. <http://sfa.msuac.edu.mn/>.

- Ateliér malby (*Uran zurag*)
- Ateliér mongolského malířství (*Mongol zurag*)
- Ateliér grafiky (*Zuraasan zurag*)
- Ateliér monumentální malby (*Monumentali uran zurag*)
- Ateliér sochařství (*Uran barimal*)
- Ateliér řezbářství (*Uran siilber*)
- Ateliér uměleckého kovářství (*Uran darhan-metall urlag*)
- Ateliér šperku (*C'imegleh urlag*)
- Ateliér kůže (*Arisan urlag*)
- Ateliér keramiky (*Keramik urlag*)
- Ateliér filmové, televizní, divadelní tvorby (*Kino, televiz, teatriin bu'teeliin zurag, dizain*)
- Ateliér textilu (*Huvcasnii dizain*)
- Ateliér grafického designu (*Dizain grafikiin*)
- Ateliér restaurátorství (*Urlagiin bu'teel sergeen zasvarlalt*)
- Ateliér plstěné tvorby (*Zeegt, naamal, esgii urlag*)
- Ateliér módy (*Urlagiin huvcasnii zurag, dizain*)

5. 2. Výstavní prostory

V Ulánbátaru se nachází mnoho muzeí, galerií a výstavních prostor. Jedná se o státní instituce, podporované vládou a mezinárodními neziskovými organizacemi, dále o nezávislé galerie, které mají stálé expozice i krátkodobé výstavy. Můžeme zde také nalézt množství menších soukromých galerií, které se zaměřují hlavně na prodávání obrazů turistům, takže kvalita vystavovaných děl není, podle mého názoru, příliš umělecky vysoká.

5. 2. 1. UMA (Union of Mongolian Artists)

„Svaz mongolských umělců“ byl založen v roce 1942. Je to největší národní nezisková organizace na podporu mongolského výtvarného umění a uměleckých řemesel. Hlavním cílem svazu UMA, který má více než 600 členů, je podporovat tvorbu mongolských umělců v Mongolsku a ve světě, a pomáhat při spolupráci mongolských výtvarníků s mezinárodními partnery. Všechny činnosti UMA mají přispívat rozvoji výtvarného umění v Mongolsku. Každý rok svaz pořádá minimálně čtyři prodejní sdružené výstavy nejlepších obrazů a vyznamenávají umělce za nejlepší vytvořená díla. Výstavy nesou názvy: „Jaro“ na podporu inovativních myšlenek a mladých umělců, „Krásné Mongolsko“, „Podzim“ a „Nejlepší díla roku“. Svaz také vlastní centrálně umístěnou galerii „Art Centrum“, kde je téměř každý týden nová výstava současných mongolských umělců zahajovaná vernisáží. UMA má také pobočky ve všech velkých městech a provinciích

v Mongolsku a úzce spolupracuje s Institutem výtvarného umění na SUIIS v Ulánbátaru. Svaz je členem Mezinárodní asociace umění (International Association of Art) a Mezinárodní organizace lidového umění (International Organization of Folk Art), divize UNESCO.⁶⁸

5. 2. 2. Mongolská národní galerie moderního umění (*Mongoliin u'ndesnii opc'in yeiin uran zurgiin galerei*)

Galerie se soustřeďuje na sběr, ochranu a vystavování obrazů moderního a současného umění už od roku 1921. V roce 1991 se oddělila od Muzea výtvarného umění (*Du`rsleh urlagiin muzei*) a stala se tak nezávislou organizací. Tato galerie je podporovaná státem a spolupracuje se světovými uměleckými a neziskovými organizacemi, například s UNESCO, National Council of Museums, Asia Artists Union, Embassies in Ulaanbaatar a Kukuoka Asian Art Museum of Japan. Cílem galerie je zprostředkovávat současné umění široké veřejnosti. Ve stálých sbírkách galerie nalezneme mnoho děl soudobých umělců – obrazy, plastiky, tisky a další práce, které nesou náměty od historických kulturních tradic přes krajinomalby až k moderní expresi. V galerii jsou pořádány i krátkodobé výstavy, na kterých často vystavují profesori uměleckých škol a jejich žáci.⁶⁹

5. 2. 3. Zanabazarovo muzeum (*Zanabazriin muzei*)

Zanabazarovo muzeum výtvarného umění se nachází v centru Ulánbátaru a představuje mongolské umění od prehistorie k počátkům 20. století. Nejvíce se věnuje představení tvorby největšího mongolského sochaře 17. století *Zanabazara* a jeho žáků. Stálá expozice muzea čítá více než deset tisíc exponátů, mezi kterými se mimo *Zanabazarových* děl nachází velkoformátové textilní náboženské obrazy, masky buddhistického tance *cam*, tradiční nomádské předměty, ale i díla slavného malíře z počátku 20. století *S'arava*.⁷⁰

5. 2. 4. Galerie Tsagaandarium

Galerie, která byla otevřena 22. června roku 2010, se nachází v nově budované části Ulánbátaru v okolí hory *Zaisan*. Její stálá expozice čítá tisíce obrazů od desítek současných mongolských malířů. Kromě toho v galerii probíhají i krátkodobé výstavy. Tsagaandarium je moderně zařízeno po vzoru evropských galerií a má velmi přehledné webové stránky s rozsáhlou obrazovou galerií, ze které jsem také čerpala.⁷¹

68) Podrobněji viz. <http://uma.mn/>.

69) Viz. příloha C.

70) Muzeum jsem osobně navštívila při studijním pobytu v Ulánbátaru v zimním semestru 2010.

71) Podrobněji viz. <http://tsagaandarium.org/>.

5. 2. 5. Design park (*Dizain park*)

Jedná se o starou budovu z počátku 20. století postavenou v ruském architektonickém stylu v západní části Ulánbátaru, poměrně vzdálenou od centra. Design park je určený pro nezávislé umělce, kteří zde mají své malé ateliéry. Svá díla poté vystavují v galerii umístěné v centrální části budovy. Design park jsem osobně navštívila, prohlédla jsem si několik ateliérů a také krátce pohovořila s tamními umělci. Nemyslím si, že by v současnosti tato galerie byla příliš známá a navštěvovaná, a to i přesto, že ji uvádí průvodce National Geographic. Doufám, že se tato situace v budoucnu změní, protože unikátní prostory a řemeslně dokonalá díla, která v Design parku vznikají, mají rozhodně co nabídnout.⁷²

5. 2. 6. Arts council of Mongolia (*Mongoliin urlagiin zo'vlol*), „Young Leaders in Art“

ACM byl založen v roce 2002 obchodníky, umělci a občany s velkorysou podporou a počátečním financováním mongolskou Nadací pro otevřenou společnost (Soros Foundation). Organizace věří, že Mongolsko je zemí s extrémně bohatou kulturou, plnou zručných a kreativních umělců, kteří dávají světu originální kulturní dědictví. Nabízí veřejnosti vzdělávací programy ve čtyřech oblastech: Advokacie (Advocacy), Výtvarné vzdělávání (Arts Education), Umělecký rozvoj (Artist Development) a Kulturní dědictví (Cultural Heritage).⁷³

„Demokratický převrat v roce 1990 přinesl nové problémy a výzvy pro mongolskou společnost. Umělcům a výtvarným institucím chyběly prostředky (finanční zdroje) a infrastruktura k uskutečnění jejich projektů a aktivit. Také došlo k výraznému snížení státní podpory v sektoru umění. To vše, s nedostatkem daňových pobídek, které by podpořily soukromé dary v oblasti umění, představuje velký deficit v oblasti kulturního rozvoje Mongolska a zachování národního kulturního dědictví.“⁷⁴

Jedním z programů ACM je ‘Young Leaders in Art’, který umožňuje mladým umělcům a profesionálním výtvarníkům získávat dovednosti a zkušenosti nezbytné k dosažení úspěchu v kreativních odvětvích. Program byl spuštěn v roce 2010 a doposud ho absolvovalo třicet jedna studentů (15 v roce 2010, 16 v roce 2011). Do své práce jsem zařadila několik představitelů tohoto programu, jako zástupce nejmladší generace malířů. ‘Young Leaders in Art’ sdružuje umělce všech žánrů, mimo malířů a výtvarníků, také hudebníky a tanečníky.⁷⁵

72) Muzeum jsem osobně navštívila při studijním pobytu v Ulánbátaru v zimním semestru 2010.

73) Podrobněji viz. <http://www.artscouncil.mn/>.

74) „The transition to democracy in 1990 brought new problems and new challenges for Mongolian society. Artists and art institutions now lack the funds and infrastructure necessary to carry out their projects and activities. In addition, the drastic reduction in government support for the arts combined with a lack of tax incentives that encourage private donations to the arts creates a major deficit in Mongolia's cultural development and the preservation of the nation's cultural heritage.“ Viz. http://www.artscouncil.mn/new/index.php?option=com_content&view=article&id=78&Itemid=327&lang=en.

75) Podrobněji viz. <http://youngleadersinart.wordpress.com/>.

6. Závěr

6. 0. Úvodem

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala průzkumem současné výtvarné scény v Ulánbátaru se zaměřením na malířství. Zajímalo mě, jaké vlivy nejvíce působí na soudobou uměleckou tvorbu – zkoumala jsem historický vývoj mongolského malířství od 16. století a navazání na jeho tradice, hledala jsem paralely současného malířství s evropským a ruským výtvarným uměním. Pokusila jsem se zachytit vývoj tradiční tvorby v konfrontaci s nástupem moderního umění. Protože jsem se zabývala vizuálním ztvárněním mongolské kultury, v práci jsem uvedla velké množství obrazových předloh, o které jsem se opírala i při následné analýze.

Věnovala jsem se několika tématům: sepsala jsem průřez dějinami mongolského malířství od 16. století, vytvořila soubor obrazových předloh vybraných děl současných mongolských malířů a pokusila se o jejich rozbor, nakonec jsem sestavila soupis ulánbátarských výtvarných institucí a galerií. Zdálo se mi nutné všechna tato témata zařadit do práce, neboť spolu souvisejí a pouze v jejich rámci můžeme pochopit současnou výtvarnou scénu v Ulánbátaru. Nemyslím si, že bych všechna témata obsáhla v plné šíři a podala vyčerpávající informace. Je to široká oblast bádání a témata by se dala zabývat mnohem hlouběji. Doufám ale, že se mi podařilo zachytit základní body.

6. 1. Historické vlivy na současnou tvorbu

V Mongolsku sehrály důležitou roli ve vývoji výtvarného umění specifické historické okolnosti. Funkce umění (malířství) byla v průběhu dějin závislá na politickém uspořádání Mongolska, což je platné v podstatě i dnes při demokratické podobě státu. Nejprve to byla funkce náboženská (tibetský buddhismus), poté politicky–ideologická (socialistický realismus) – to jej činilo v rámci kulturně–společenského kontextu naprosto neměnným. Díky současnému demokratickému uspořádání státu je nyní umění svobodné. Malíři mají širokou škálu námětů a také inspirace v západních uměleckých stylech, což vytváří velký prostor pro invenci ve výtvarné tvorbě.

Historické vlivy na současnou tvorbu jsou patrné zejména v tradičním mongolském malířství, krajinomalbě a portrétu. Domnívám se, že *mongol zurag* se opírá o dílo malíře *B. S`arava*, který na začátku 20. století položil základy mongolského realismu. *S`arav* oprostil umění od dřívějších náboženských témat (tibetský buddhismus) a malíři se začali věnovat námětům každodenního života, při zachování původních technik, nikoli však kánonických postupů zobrazování. V 50. letech 20. století byl zformován oficiální výtvarný styl *mongol zurag*, který si kladl za cíle

probouzet tradice a povyšovat národní povědomí. *S'aravúv* odkaz se mi zdá patrný i u portrétu, neboť malíř svými obrazy chána a jeho manželky, které působí téměř fotograficky, položil základy mongolského realistického portrétu. Velký vliv na mongolský portrét má ale také bývalý Sovětský svaz, kam jezdili malíři na stáže od roku 1945.

Rusko celkově výrazně ovlivnilo mongolské malířství, a to ve třech rovinách. Krajinomalba a portrét nesou znaky ruského realismu 19. století, mongolští malíři navazují zejména na skupinu předvižníků. Mongolské umění bylo hluboce zasaženo vlivy socialistického realismu, což se odrazilo ve výtvarných dílech 20. století. A také díky vlivu Sovětského svazu se do Mongolska nedostala vlna západního moderního malířství 20. století před demokratickou revolucí v roce 1990.

6. 2. Paralely s evropským moderním malířstvím

Domnívám se, že většina současných mongolských malířů navazuje na moderní světové malířství 20. století. Nespátřuji podobnost ani tak v tématech, ale spíše v uměleckých směrech. Současná výtvarná scéna v Ulánbátaru se mi jevila jako průřez napříč výtvarnými směry moderního umění minulého století v Evropě a v Americe. Umělci se inspirovali západními malíři a jejich díla interpretují novým způsobem. Vkládají do nich celá svá témata či jednotlivé náměty, a já osobně jsem v dílech spatřovala prolínání umění Evropy a Orientu. Některé mongolské obrazy jsou evropským dílům tak podobné, že by se dala vést polemika, zda už se nejedná přímo o kopírování evropských mistrů a stylovou apropiaci (pozn. č. 22). Já osobně budu raději věřit, že jde o nové interpretace.

Umělci také často jednotlivé směry moderního malířství kombinují, a tak je občas těžké rozpoznat, o který konkrétní výtvarný směr se jedná. Ale situace nebyla jiná ani při vývoji západního moderního umění. Hranice mezi jednotlivými uměleckými styly byly vždy rozostřené a jednotlivé styly se mezi sebou mísily a navzájem ovlivňovaly. Navíc v západním světě docházelo k formování výtvarných stylů moderního malířství více než století. Jejich vývoj tedy sledoval společenskou situaci i vývoj v myšlení lidstva, a tak výtvarné styly vznikaly postupně, v návaznosti na okolnosti. S přihlédnutím k těmto faktům se mi zdá naprosto přirozené, že se hranice mezi jednotlivými výtvarnými styly v mongolském moderním malířství stírají a jejich přesné určení není jednoznačné. S moderním malířstvím se Mongolové blíže a intenzivně seznamují hlavně v posledních dvou desetiletích.

Domnívám se, že samotní umělci nejsou ve své tvorbě, co se týče volby uměleckých směrů, až na výjimky, příliš vyhranění. Často je kombinují, testují si na nich své dovednosti, a hledají svůj vlastní osobitý způsob vyjadřování a komunikace s divákem.

Přesto se odvažuji tvrdit, že na základě svých vědomostí o výtvarném umění, získaných při středoškolském studiu umělecké školy, jsem byla schopna určit několik jasně rozpoznatelných výtvarných stylů. Jsem přesvědčena, že se jedná o tyto směry moderního umění – abstraktní expresionismus, symbolismus, syntetismus, fauvismus, surrealismus a naivní umění, které jsem také demonstrovala na vybraných ukázkách. Dále jsem v dílech současné ulánbátarské scény, které jsem při svém terénním průzkumu shlédla, a kterých byly stovky až tisíce, byla schopna rozpoznat i výtvarné styly jako je futurismus, kubismus, impresionismus, postimpresionismus a prvky secese.

Bohužel rozsah mé práce mi nedovoluje všechny výše uvedené umělecké styly demonstrovat na obrazových předlohách, a tak odkazuji čtenáře na internetové galerie uvedené v bibliografii své práce nebo na knihu Union of Mongolian artists.

6. 3. Současné tendence ulánbátarských malířů

Z předchozích odstavců je tedy patrné, že scéna současného ulánbátarského malířství je velmi rozmanitá a že u mongolských malířů můžeme pozorovat tvorbu ovlivněnou všemi druhy evropských směrů moderního umění 20. století. Uvědomuji si, že se mi v práci nepodařilo ukázat všechny výtvarné směry, které současní mongolští malíři ve své tvorbě využívají. To však ani nebylo cílem této bakalářské práce, mým cílem bylo především demonstrovat, že moderní umění je současné době v Ulánbátaru velmi aktuální a že se stále rozvíjí a rozšiřuje.

Domnívám se, že mongolští malíři mohou být částečně bezradní z nově nabyté svobody v umělecké tvorbě. Mají totiž jedinečnou historickou možnost zakusit, že umění je svobodné. Působení Sovětského svazu v Mongolsku od roku 1921 do roku 1990 odložilo krizi avantgardy, která v Evropě nastala v souvislosti s druhou světovou válkou, protože mongolští umělci tvořili souvisle pod vlivem socialistického realismu. Umělecké směry moderního umění pro ně nejsou tedy vyčerpané tak jako v západním světě, ale naopak pro ně tvoří výzvu a neprobádané pole široké škály možností.

Historická skutečnost je tak naprosto určující – umělci nemusí dále tvořit pod vlivem socialistického realismu, neboť tato ideologie už byla vyvrácená společně se Stalinovým kultem osobnosti. Zároveň však jen velmi obtížně mohou navazovat na náboženské malířství, jehož tradice byla přerušena již na začátku 20. století.

Podobnost současné ulánbátarské výtvarné scény s evropskou modernou mě osobně fascinuje a oslovuje. Především asi proto, že díla jsou velmi dobře řemeslně zvládnuta a odráží se v nich talent, zručnost a píle umělců. Možná tyto přednosti mongolských malířů jsou pozůstatkem z éry tibetského buddhistického malířství, neboť malíř musel být trpělivý, neúnavný a oddaný své práci. Se stejnou zarputilostí tvoří svá díla i současní ulánbátarští umělci.

Západní civilizace je v dnešní době již zahlcena uměním – nic nám není dobré, vše už bylo vytvořeno. Odvážnější tvrdí, že Evropa je již umělecky vyhaslá. Výtvarná scéna naší postmoderní společnosti se ubírá směrem ke konceptualismu a k destruktivnímu umění. Při vytváření děl jsou často používána nová média a už ani tak nezáleží na talentu umělce jako na schopnosti šokovat publikum – důležitější je sdělení než forma. Oproti tomu v Mongolsku je moderní umění pro malíře stále ještě neprobádanou oblastí, kterou s chutí objevují, což v propojení s asijskou kulturou a prostředím vytváří originální díla.

6. 4. Úplným závěrem

Je nesporné, že původní kočovnický způsob života se v Mongolsku značně proměnil. Dochází k migraci obyvatelstva do měst a stále více mladých lidí přechází na usedlý, „západní“ typ života v Ulánbátaru. V posledních dvou desetiletích po demokratickém převratu navíc dochází i díky komunikaci se západním světem k několikanásobně rychlejšímu rozvoji. Společnost se posunuje blíže k západu jak technologicky, tak i v chování a myšlení. Veškeré politické i společenské okolnosti se promítají i do výtvarného umění, neboť umění je zrcadlem společnosti.

Ulánbátarští malíři chtějí proniknout do celosvětové výtvarné scény, a tak komunikují a spolupracují se zahraničím. Například pořádají mezinárodní výstavy a zakládají sdružení, která jsou propojená se světovými organizacemi.⁷⁶ Umělci a galerie také vytváří webové stránky,⁷⁷ internetové galerie a nově i profily na sociálních sítích,⁷⁸ kde prezentují své práce. Více než dva roky sleduji situaci mongolských webů o současném výtvarném umění a musím konstatovat, že jich stále stále přibývá. V České republice, možná i v celé Evropě a ve světě, byla mongolská výtvarná scéna až doposud značně opomíjená. Doufám však, že publikum brzy projeví zájem o toto unikátní umění a že Mongolsko bude mít jednu svůj pavilon na Benátském bienále.⁷⁹

76) Srovnej viz. ACM (kap. 5. 2. 6.).

77) Např. <http://batmunkhskyhorse.wordpress.com/>.

78) Např. <http://www.facebook.com/#!/RedGerArtGallery>, <http://www.facebook.com/#!/artscouncilmongolia>, <http://www.facebook.com/pages/Tsagaandarium-art-museum-and-gallery/126661880721158>.

79) Biennale di Venezia (Benátské bienále) je prestižní mezioborová přehlídka současného výtvarného umění pořádaná v každém lichém roce v italských Benátkách.

Skutečnost, že Mongolové často malují podle sto let starých vzorů, na mě působila komicky. V tamějších galeriích současného umění jsem se nejednou cítila jako na přehlídce „klasické moderny“. Po krátkém zamyšlení jsem ale dospěla k závěru, že Mongolsko nejprve musí projít modernou, aby mohla nastoupit postmoderna. Můžeme jen očekávat, jak se tento fakt projeví v malířství. Co nastane, až se v Ulánbátaru naplno rozvine například počítačová tvorba? Bude zajímavé pozorovat, jak se umělci postaví k funk artu, pop artu, umění performace, konceptualismu, body artu, land artu, instalacím, videoartu a dalším postmoderním směrům. Co by například řekli myšlence Nam June Paik: „Tak jako koláž nahradila olejomalbu, tak i obrazovka nahradí plátno.“ (Dempseyová 2002, str. 257)

Nemyslím si, že bych ve své bakalářské práci obsáhla současnou výtvarnou scénu v Ulánbátaru v celé její šíři, ale jsem přesvědčena, že se mi podařilo udělat první krok k dalšímu bádání a nahlédnout do této málo zmapované oblasti. Snažila jsem se shromáždit a reprodukovat velké množství mongolských výtvarných děl. A věřím, že moje práce bude sloužit jako podklad pro další výzkum.

7. Bibliografie

7. 1. Seznam literatury

- BALEKA, J., 1997, *Výtvarné umění, Výkladový slovník*. Academia, Praha.
- BRETON, A., 1988, *Œuvres complètes I*. Éditions Gallimard, Paris.
- CULTEM, N., 1986, *Mongol'skaja nacional'naja živopis' „Mongol zurag“*. Gosizdatel'stvo, Ulánbátar.
- CULTEM, N., 1982, *Vydajuščijcja Mongol'skij skul'ptor G. Dzanabazar*. Gosizdatel'stvo, Ulánbátar.
- CULTEM, N., 1984, *Iskusstvo Mongolii*. Izobrazitel'noje iskusstvo, Moskva.
- DEMPSEYOVÁ, A., 2002, *Umělecké styly, školy a hnutí*. Nakladatelství Slovart, Praha.
- ENHZ'IN, C., 2010, *Union of Mongolian Artists*. Union of Mongolian Artists, Ulánbátar.
- CHÂTELET, A. a kol., 2004, *Světové dějiny umění*. Larousse, Praha.
- JISL, L., 1961, *Umění starého Mongolska*. Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha.
- KULKA, T., 2000, *Umění a kýč*. Torst, Praha.
- MRÁZ, B., MRÁZOVÁ, M., 1988, *Encyklopedie světového malířství*. Academia, Praha.
- NARMANDAH, C., 2005, *Du'rsleh urlagiin dund surguuli, Mongol zurag*. [Střední škola výtvarného umění, Tradiční mongolské malířství]. Ulánbátar.
- OBERFALZEROVÁ, A., 2008, *Hory s poraněným hřbetem: Příklad vnímání posvátnosti krajiny mongolskými nomády*. In: *Mýtus a geografie*. Herrmann & synové, Praha, str. 303–309.
- OBERFALZEROVÁ, A., 2006, *Metaphors and Nomads*. Triton, Praha.
- VIRILIO, P., 1994, *Topografická amnézie*. In: *Stroj na vidění*.⁸⁰

7. 2. Internetové odkazy

<http://uma.mn/>.

<http://tsagaandarium.org/>.

80) Viz. <http://oversoul.eblog.cz/paul-virilio-topograficka-amnezie-in-stroj-na-videni-1994>.

<http://artscouncil.mn/new/>.

<http://batmunkhskyhorse.wordpress.com/>.

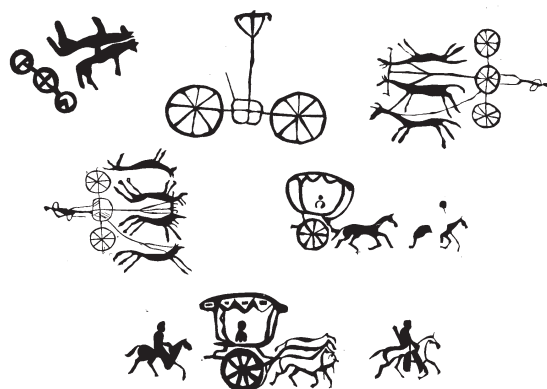
<http://youngeadersinart.wordpress.com/>.

<http://www.msuac.edu.mn/>.

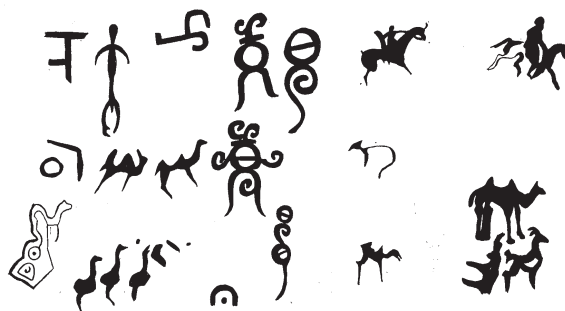
<http://sfa.msuac.edu.mn/>.

8. Seznam příloh

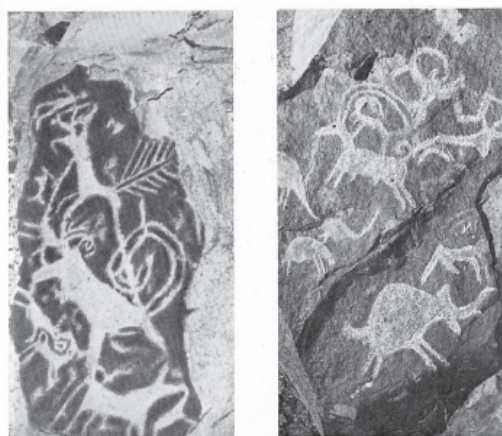
8. Seznam příloh	65
8. 1. Příloha A: Nejstarší umělecké památky na území Mongolska.....	66
8. 2. Příloha B: Brožura o tradičním mongolském malířství <i>Mongol zurag</i>	70
8. 3. Příloha C: Propagační leták k výstavě malíře <i>Ganbolda</i>	72
8. 4. Příloha D: Propagační materiál Mongolské státní galerie moderního umění	73

Příloha A: Nejstarší umělecké památky na území Mongolska.¹

1. Skalní malby s vyobrazením povozů

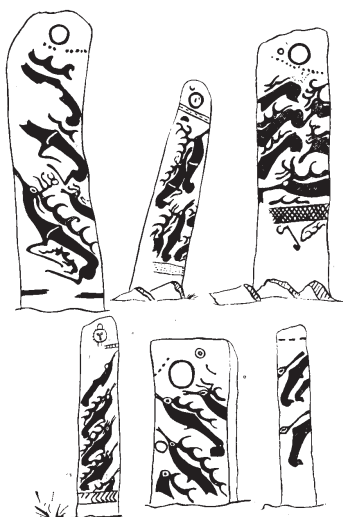
2. Skalní malby - znaky a postavy

3. Lovecké scény

4. Skalní malba s vyobrazením povozů

5. Jelení stély, 1. tis. př. n. l.

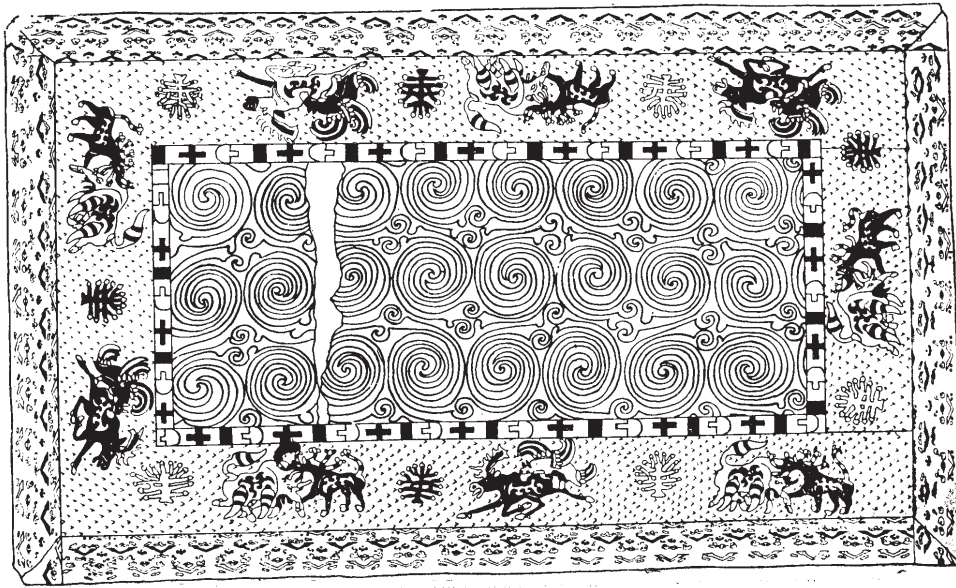
6. Jelení stéla – rozvinutá kompozice, 1. tis. př. n. l.

7. Jelení stéla, 1. tis. př. n. l.

1) Obr. č. 1.–7. převzaty z knihy Iskusstvo Mongolii.

Příloha A: Nejstarší památky na území Mongolska.²

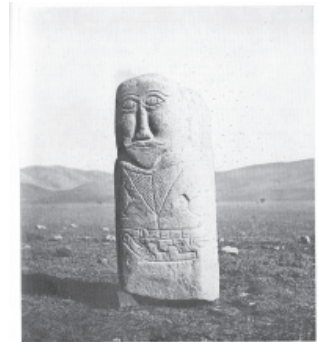
8. Celková kompozice vlněného koberce se scénami zápasících zvířat, Noyon Uul, 1. st. př. n. l. - 1. st. n. l.

9. Napadení jelena gryfem, konec 1. st. př. n. l. - 1. st. n. l.

10. „Kamenné báby“, 6.–8. st.

11. „Kamenná bába“, 6.–8. st.

12. „Kamenné báby“, 6.–8. st.

13. Fragment malby z Ujgurského období - Ujgurská princezna, 8. st.

14. Fragment malby z Ujgurského období - Ujgurští aristokraté, 8. st.

2) Obr. č. 8. – 14. převzaty z knihy Iskusstvo Mongolii.

Příloha A: Nejstarší památky na území Mongolska.³

15. Kitanský jezdec a jeho oř, 10. st.

16. Kitanské nástěnné malby z hrobky Zhanng Kuangzheng, 11. st.

18. Kitanské nástěnné malby z hrobky Zhang Shigu, 11. st.

17. Kitanské nástěnné malby z hrobky Han Shixun, 11. st.

3) Obr. č. 15. viz. <http://depts.washington.edu/silkroad/exhibit/khitans/khitans.html>. Obr. č. 16.–18. viz. <http://sites.asiasociety.org/arts/liao/swf/main.html>.

Příloha A: Nejstarší památky na území Mongolska.⁴

19., 20. Portréty O`godei chána a O`lziit chána, 13. st., čínští mistři

21. Portrét Dzambi - manželky Hubilaj chána, 13. st., čínský mistr

22. Altan chán s manželkou v jurtě, 16. století

4) Obr. č. 19.–22. převzaty z knihy Iskusstvo Mongolii.

8. 1. Příloha B: Brožura o mongolském tradičním malířství *Mongol zurag*.

8. 1. Příloha B: Brožura o mongolském tradičním malířství *Mongol zurag*.

МОНГОЛ ЗУРГИЙН СУРГАЛТ, ШИНЧЛЭЛ

ДУДЭС-ийн МОНГОЛ ЗУРГИЙН
АНГИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

XX зуун Монгол оронд асар их өөрчлөлт авчирсан юм. Шашны бурхан зураг зонхилж байсан монгол оронд 1921 онд Ардын хувьсгал ялснаар өрнөдийн сонгодог урлаг хөгжих угтвар нөхцөл бүрэлдэж 1940 оноос Монголд эрчимтэй хөгжиж ирсэн. Нийгмийн шинэ тогтолцоонд боловсролтой уран бүтээлчид шаардагдаж 1945 оноос зөвлөлт-орост анхны дээд боловсролтой зураачдыг бэлтгэж эхэлсний зэрэгцээ монголдоо мэргэжлийн зураач бэлтгэх зургийн сургууль 1945 онд байгуулагдаж улмаар 1971 онд бие даан Дүрслэх Урлагийн Дунд Сургууль болсон түүхтэй. Анх 9 мэргэжлээр нарийн мэргэжлийн зураач бэлтгэж байсан бол, өргөжин Дүрслэх Урлагийн Дээд Сургууль боллоо хөгжиж 16 мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй нарийн мэргэжлийн уран бүтээлчдийг бэлтгэдэг болсон байна. Ийнхүү Монголын дүрслэх урлагийн хөгжлийн залгамж холбоог нэр төртэй авч ирсэн ДУДЭС 2005 оны 11 сард 60 жилийнхээ ойг уран бүтээл сургалтын өндөр амжилттайгаар тэмдэглэж байна. ДУДЭС нь 60 жилийн хугацаанд монголын гэсэн дүрслэх урлагийн сургалтын бодлого стандартийг хөгжүүлэн монголын дүрслэх урлагийн түүхийг бүтээлцэж байна.

Тус сургуулийн төгсөгчид өөрийн нэр төрийг эх орондоо төдийгүй дэлхийн хэмжээнд өндөрт өргөн, МУАрдын зураач, Улсын Гавьят зүтгэлтэн, Төрийн соёрхол, одон медаль хүртхийн зэрэгцээ олон улсын нэр төртэй шагналуудыг хүртэж, дотооддо болон гадаадад үзэсгэлэнгээ гаргаж монголын дүрслэх урлагийг байнга сурталчилж байна.

1950 оноос монголд европын сонгодог урлаг эрчимтэй хөгжиж эхэлсэн хэдий ч, тухайн үедээ олон бэрхшээлтэй тулгарч хэсэг хугацаанд завсарласны дараа мөн монголынхоо үндэсний урлагийг судлан хөгжүүлэх нийгмийн ухамсар шаардлага гарч ирсэн байна.

Шинэ залуу сэхээтнүүд харь улсад суралцахын зэрэгцээ, үндэсний ухамсар дээшлэн ирцгээж байжээ. Шинэ Монголын анхны дээд боловсролтой хоёр зураачийн нэг, Монгол зургийн үндэслэгч, МУХөдөлмөрийн баатар, ардын зураач, монголын дүрслэх урлаг судлалын анхны эрдэмтэн Н.Цүлтэм дурсахдаа "бид зөвхөн орос болон өрнө дорнын сонгодог урлагтай танилцаад зогсохгүй, өөрийнхөө үндэсний соёлийн өв уламжлалыг хүндэтгэн сэргээн хөгжүүлэх ухааныг мөн суралцсан юм" гэсэн юм.

Ийнхүү өөрөө санаачлан 1950 оны сүүлээр "Монгол зураг"-ийг хөгжүүлэх их үйлсдээ хуучныг захдсан ахмадуудыг татан оруулсан. Монгол зургийн суурийг тавьж хөгжүүлэхэд нэрт зураач Д. Манибадар, МУАрдын зураач Ү.Ядамсүрэн, Э.Пүрэвжал, М.Хайдав, Ц.Минжүүр, Ц.Жамсран, УГЗүтгэлтэн Д.Дамдинсүрэн, МУАрдын зураач А.Сэнгэцохио, МУАрдын зураач Б.Гомбосүрэн, МУАрдын зураач Н.Цүлтэм, Чинтогтох нарын уран бүтээлчид томоохон хувь нэмрээ оруулсан болно.

1971 онд Дүрслэх Урлагийн Дунд Сургуульд Монгол зургийн анхны анги нээгдсэнээр Монгол зургийн олон залуу уран бүтээлчид дүрслэх урлагийн энэ шинэ салбарт хүч сорин гарч ирцгээжээ. Монгол зураг зөвхөн шашны танка зургийн арга ажилгаанд тулгуурлан бодит сэтгэхүүнээр урлах ухааныг хөгжүүлж эхэлсэн байдаг ч бүхэл Бүтэн

1987/ 2004

зурах аргачлалд ойлголт олгох шинэ талыг сургалтандаа ашигласнаар нүүдэлчдийн урлагийн эртний бух үеийн сонгодог хэлбэрээс хослуулан бүтээлчээр суралцах боломж нээгдэж байгаа юм. Монгол зурагт суралцахын тулд бодит мөн чанараас илүү уламжлалын оюулга сэтгэн бодох ур ухаан, хоосон чанарт тулгуурлан юмс үзэгдлийг өнгө дүрсийн хэллэгээр илэрхийлж сурах нь хамгийн чухал юм.

Өнөөдрийн байдлаар ДУДЭС дээр Монгол зургийн 5 ангид 70-аад оюутан таван залуу багштай хичээллэж, жил болгон элсэлт төгсөлт хийж өргөжсөөр байна. Монгол зургийг хөгжүүлэхэд багшлах шинэ залуу боловсон хүчин бэлтгэх нэн чухал юм. Монгол зурагт суралцагсад үндэснийхээ урлагийг судлан суралцахаас гадна европын уран зургийн сургалтын мөн чанартай бүрэн танилцах боломжийг монгол зургийн ангийн хичээлийн хөтөлбөр олгодог. Энэ нь монгол зургийг орчин үеийн урлагтай хослуулан хөгжүүлэх боломжтой байна. Монгол зураг нь өрнөдийн орчин үеийн урлагтай агуулга нэгтэй юм. Учир нь өрнөдийн урлагийн хөгжилд азийн урлагийн нөлөө их байсныг хэн хүнгүй сайн мэдэх билээ. Гадаадын зураг сонирхогчид Монгол зургийг сайн мэдэж их сонирхдог болсон. Монгол зургийг монгол угсааны буриад болон өвөр монголдууд их сонирхохоос гадна гадаад орноос ирж суралцагч болоод байгаа билээ. Бразил, Япон, Швейцараас ирж суралцсан оюутнууд монгол зургийн ухаанаар өөрсдийн амьдралыг дүрсэлдэг нь гайхалтай бөгөөд энэ нь монгол зургийн өргөн боломжийн цар хүрээг харуулж байна. Монгол зураг системтэй хөгжихийн зэрэгцээ нийгмийн сөрөг үр дагавар ч бий болж. Мэдлэг боловсрол муутай, сайн дурын хүмүүсийн дутуу дулимаг зурсан худалдааны зураг ихэд дэлгэрснээр хүмүүст буруу ойлголт өгж байна.

1987 оноос Монгол зургийг хөгжүүлэх энхүү том үүргийг, монгол зургийн ангийн анхны төгсөгчдийн нэг болох миний бие хүлээн авснаар ахмадуудынхаа үйл ажлыг үргэлжлүүлэн нүүдэлчдийн уран зургийн уламжлалыг өвлүүлэн сургах сургалтын заах аргыг өрнөдийн сургалттай хослуулан хөгжүүлж ирсэн билээ. Ингээд Монгол зургийн сургалтийг илүү боловсронгуй болгох хүсэлд автан өрнөдийн дэвшилтэт дүрслэх урлагийн сургалт болох "Баухаусийн" сургалтийг монголын нөхцөлд уялдуулан уламжлалаа судлан суралцах шинэ заах арга зүйг боловсруулж монгол зургийн сургалтын цар хүрээг өргөжүүлэн тэлж нүүдэлчдийн урлагийн их сан хөмрөгөөс суралцах боломжийг бий болгосон юм. Монгол зургаа мэргэжлийн өндөр төвшинд авч явахын тулд олон асуудлыг шийдэж, сургалтын төлөвлөгөө стандартыг байнга боловсронгуй болгож байна. Монгол зураг нь өөрөө түүх уламжлалын өргөн хүрээг хамраж байдаг онцлогтой. Монгол зурагт суралцахын тулд бие сэтгэлээ бодит сэтгэхүүнээс татан авч оюун ухаанаараа хийсвэрлэн илэрхийлэх ур ухаанд суралцах хэрэгтэй байдаг. Тиймээс өрнөдийн сургалтийн зураг

Монгол зургийн багш Ц.Нармандах

8. 2. Příloha C: Propagační leták k výstavě „Today“ D. Ganbolda.

JOINT EXHIBITION

TODAY

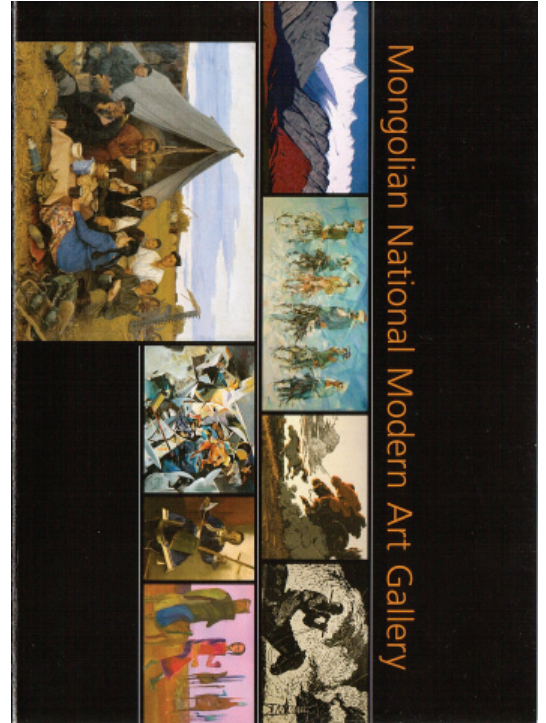
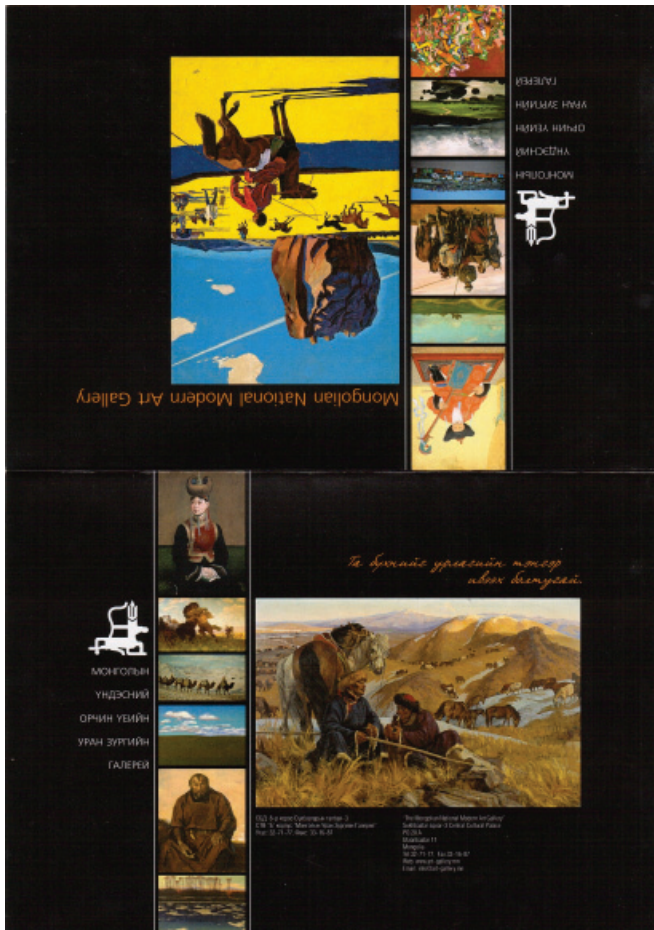
D. GANBOLD
1982 was born in Ulaanbator
education:
1999-2004 institute of Fine Art
department of painting
exhibition:
2007 Aforizm in Art solo exhibition
2007 Free solo exhibition
2008 Bone Art solo exhibition
2008 Golden Brush joint exhibition
2008 Solo exhibition
2009 Spring joint exhibition
2010 New works joint exhibition
2010 Golden Brush joint exhibition
2010 Portraits joint exhibition
2010 Spring joint exhibition
2010 Khanbank gallery solo

Урилга
Эрхэм хүндэт ноён (хатагтай)
таныг Монголын Урчуудийн Эвлэлийн
Хороонд болох "TODAY" уран бүтээлийн
хамтарсан үзэсгэлэнд урьж байна
2010.10.22. 17.00 - 2010.10. 18. 06

Contact: Mobile: (976)-96053079, 99267240 E-mail: ganbold_artist@yahoo.com

8. 3. Příloha D: Propagační materiál Mongolské státní galerie moderního umění.

Introduction

The Mongolian National Modern Art Gallery (MNMAG) has been collecting, preserving, and exhibiting Mongolian modern and contemporary art works since 1921. The collection serves an important role in documenting the social, historical and cultural evolution of the country. In 1991, MNMAG separated from the Fine Arts Museum of Mongolia and became an independent organization, dedicated to increasing public appreciation for Mongolian modern visual art works.

The Mongolian National Modern Art Gallery is a government-supported arts organization and its collection is the basis for providing esthetic and art education to general public. The gallery's unique collection consists of Mongolian modern and contemporary paintings, sculptures, prints, crafts and other new forms of art and artifacts that have superior Mongolian thematic identity and originality. Art works in the collection cover a range of themes from history and cultural traditions to landscapes and contemporary expressions.

The MNMAG is part of a network of local and international organizations and individual experts in the modern art field. In recent years, this network has expanded through collaboration with UNESCO, the International Council of Museums, the Asia Artists' Union, Embassies in Ulaanbaatar and the Fukuoka Asian Art Museum of Japan. Joint projects that include university teachers and students enable MNMAG to organize exhibitions of Mongolian and world modern art and provide a growing platform for the exchange of cultures and ideas.

May the gods of art bless you all
Mongolian National Modern Art Gallery

Танилцуулга

Монголын Үндэсний Орчин үеийн Уран Зургийн Галерей нь Монголын орчин үеийн дүрслэх урлагийн бүтээлүүдтэй олон түмнийг танилцуулах зорилгоор 1991 онд Дүрслэх Урлагийн Музейгээс салж бие даан үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлсэн. Галерей нь 1921 оны Ардын Хувьсгал ялснаас хойш өнөө үе хүртэл бүтээгдсэн дүрслэх урлагийн шилдэг бүтээлүүдийг сонгон цуглуулж, сан хөмрөгөө бэхжүүлэх, судлан сурталчлах, хадгалж хамгаалах, нийгэм, түүх, соёлын хөгжлийн зүйтгэлийг баримтлуулах, дүрслэх урлагаар дамжуулан үзэгчдэд гоо зүйн болон урлагийн бөлөвсрөл олгох зорилго, чиглэлтэй төрийн үйлчилгээний байгууллага юм.

Манай алтан сан хөмрөгт монгол зураг, уран зураг, зурвасан зураг, баримал, сийлбэр, хөмөл, ардын гар урлал, хатгамал зэрэг Монголын орчин үеийн дүрслэх урлагийн шилдэг бүтээлүүд хадгалагдаж байна.

Энэхүү бүтээлүүдээс та бүхэн нүүдэлчэн монголчуудын өнө эртний түүх, соёл, үндэсний ёс заншил, ахуй амьдрал, аж байдал түүнчлэн уудам хээр тал, говь хангайн үзэсгэлэнт байгалийн сонин дүр дүрслэлийг тусгасан уран бүтээлүүд болон чөлөөт сэтгэлгээний орчин үеийн шинэ бүтээлүүдийг тольдон соёрхах боломжтой юм.

Түүнчлэн, гадаадын мэргэжил нэгт байгууллага, хувь хүмүүстэй байнгын харилцаатай ажиллаж, харилцан туршлага солилцох, төсөл хэрэгжүүлэх, өрөнхий бөлөвсрөлийн сургуулиудын сурагчид болон мэргэжлийн их дээд сургуулиудын багш, сурагчидтай хамтран дэлхийн урлагийн болон монголын орчин үеийн дүрслэх урлагийн талаар үзэсгэлээн гаргах, хамтарсан сургалт, семинар явуулах, санал бодлоо солилцох зэрэг олон талт ажлыг зохион байгуулдаг. Сүүлийн жилүүдэд гадаад харилцаагаа улам өргөжүүлэн ажиллаж байгаа бөгөөд Юнеско, ICOM (Олон улсын музейн зөвлөл), Азийн урчуудын хороо, Монгол улсад суугаа гадаад орны Элчин сайдын яамдууд, Японы Фукуока хотын Азийн урлагийн музей зэрэг байгууллагуудтай хамтын ажиллагаатай явж ирлээ.

Үзэгч та манай Галерейд морилон саатаж, монголын дүрслэх урлагийг дэмжин, бидэнтэй хамтран ажиллахыг урьж байна.

МОНГОЛЫН
ҮНДЭСНИЙ
ОРЧИН ҮЕИЙН
УРАН ЗУРГИЙН
ГАЛЕРЕЙ